

Samfunn for alle

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

4
2020

Store bofelleskap
Side 6

Tvangsisolater
Side 21

Tur istedenfor leir
Side 24

Litt av hvert

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Akkurat som våren var annerledes i år så har nok sommeren også vært det. For NFUs administrasjon blir også høsten litt annerledes enn det vi hadde planlagt. Vi skulle egentlig ha et landsmøte å arrangere, hvor man skulle velge nytt landsstyre og ny forbundsleder. Der skulle det også legges nye planer for hvilke arbeidsområder man skal ha hovedfokus på de neste fire år. På grunn av Covid-19 er det utsatt til mars 2021.

FLERE OG NYE OPPGAVER

At det ikke blir landsmøte nå i høst og dermed ikke et nytt arbeidsprogram, betyr ikke at det ikke er nok av arbeidsoppgaver. Koronapandemien har medført at man må finne nye måter å løse noen oppgaver på. Noen oppgaver er det blitt flere av. Og noen oppgaver er nye.

En ny oppgave for oss er deltagelsen i et prosjekt Statens helsetilsyn gjennomfører. Statens helsetilsyn mottok mange tilbakemeldinger som følger av koronatilak i kommunene. De bestemte seg for å sette i verk en undersøkelse, et slags landsomfattende tilsyn. NFU har vært en del av prosjektet. Alle med registrert e-postadresse i NFU har fått muligheten til å svare på en spørreundersøkelse. På grunnlag av svarene som er kommet inn vil Statens helsetilsyn publisere en rapport.

Under pandemien har det blitt klart flere henvendelser til juristene. Mange har henvendt seg hit for å høre om kommunene faktisk har hatt rett til å stenge ned tilbud eller redusere dem med henvisning til pandemien.

For å følge myndighetenes anbefalinger har vi, som de fleste andre arbeidssteder, gått fra å ha fysiske møter til for det meste å ha nettmøter. Det er en ny måte å arbeide på, det fungerer, men det er utfordringer ved ikke å ha fysiske møter. Man mister dimensjoner i kommunikasjonen og samhandlingen ved bare å ha nettmøter.

MENNESKERETTIGHETER

Sivilombudsmannen har igjen kommet med en uttalelse som NFU er meget fornøyd med. Forrige uttalelse gjaldt pårørende vergers rett til å være «bry-somme» uten at de blir fratatt oppdraget. Rett etter ferien kom Sivilombudsmannen med en uttalelse som NFU forhåpentligvis vil ha stor nytte i å kunne bruke i vårt arbeid. I denne uttalelsen slår de fast at kommunene og/eller fylkesmennene ikke kan unnlate å vurdere om det er skjedd brudd på Konvensjonene om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, når dette er anført av klager. Uttalelsen får bredere omtale på side 28 og 29.

Sivilombudsmannens uttalelse er også viktig med tanke på at KS i ulike fora gir uttrykk for at menneskerettigheter ikke er noe kommunene behøver å forholde seg til. Menneskerettighetene er det kun staten som er forpliktet til å følge. Dette er en meget uriktig og uheldig holdning siden det er i kommunene menneskene lever sine liv og kommunene de må forholde seg til.

Samfunn for alle

**Medlemsblad for
Norsk Forbund for Utviklingshemmede**

Fem utgivelser per år
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Korrektur:
Ann-Elisabeth Grønninghaug
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:
Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUorge

Annonseakvisitør:
Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Geir Tore Søreide

Design og layout: Marte Louise Lilleby / Aase Bie
Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 5, 2020 kommer uke 50
Frist for saker: 11. november
Annonsefrist: 11. november

INNHOOLD

4 LEDER: Juss, informasjon og symbolpolitikk

6 Store bofellesskap

12 Etterlyser tiltak mot reinstitusjonalisering

14 En vår og sommer med smittevern

21 Helsedirektoratet godkjenner tvangsisolater

24 Til Vikingsenteret i stedet for sommerleir

26 Leser søker bok

28 Sivilombudsmannen: Menneskerettigheter

30 DEBATT: Lydighet og ytringsfrihet

32 Ny opplæringslov på høring

36 SAFO: Endelig «hjemme» igjen

37 Rett til tilrettelagt transport

38 Ukom - ny offentlig instans

40 Utviklingshemning - bestemme selv?

43 Bokanmeldelse: Laget rundt barnet

Juss, informasjon og symbolpolitikk

Jens Petter Gitlesen
Forbundsleder

Når gode NFUere hører om tilsynelatende velmenende informasjonstiltak, er det god grunn til å bli skeptisk. Informasjonstiltak er nemlig slikt som lanseres når myndighetene ikke akter å gjøre noe som helst.

I 2007 konstaterte Helsetilsynet at politikken overfor mennesker med utviklingshemning var i ferd med å spore av. Som «løsning» foreslo barne- og likestillingsminister Karita Bekkemellem et informasjonsprogram. Programmet «Mennesker med utviklingshemning skal heller ikke diskrimineres» ble lansert i oktober 2010. Det ble arrangert fem regionale konferanser og alle landets kommuner ble invitert. Målgruppen var politisk og administrativ ledelse i kommunene. Til sammen én ordfører og ingen rådmenn deltok på de fem konferansene.

I 2011 ba Stortingets helse- og omsorgskomitee enstemmig regjeringen om å ta grep og rette opp situasjonen. Resultatet ble stortingsmeldingen «Frihet og likeverd». Meldingen resulterte i nettkurset «Mitt livs ABC» fra Aldring- og helse.

Med bakgrunn i de bedrøvelige funnene i gjentatte nasjonale tilsyn med tjenestene til mennesker med utviklingshemning, stilte Helsedirektoratet i 2017 spørsmål om dagens system i det hele tatt kan fungere. Stortingetsrepresentant Tore Hagebakken etterlyste svar og tiltak fra eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen. Svaret var at det skulle utarbeides en veileder.

Det er 13 år siden myndighetene erkjente at utviklingen gikk i motsatt retning av målsetningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Vi venter fortsatt på effektive tiltak for å snu utviklingen.

LOVVERKET SOM SYMBOLPOLITIKK

Målsetningen med Likeverdsreformen er å bedre koordineringen av tjenester. Behovet for bedre koordinering er utvilsomt til stede. Men kravet om koordinering er allerede hjemlet i 27 ulike lover og forskrifter. De 27 bestemmelsene fungerer ikke spesielt godt, men koordineringen vil neppe bli bedre om den lovfestes for 28. gang. I dag er det stor forskjell mellom

det å ha rett, og det å få rett. Det er liten kontroll med tjenestene. Fylkesmannen er vingeklippet og har i tillegg liten kapasitet. I regjeringens forslag til nye krav om koordinering, kan en lese at «Departementene legger til grunn at omfanget av tilsyn ikke vil øke som følge av forslagene». Kontrollen vil altså bli minimal. Rettssikkerheten bortfaller: «Det er viktig at samordningsplikten ikke krever ressurser som bør brukes til å yte de enkelte tjenestene, til å samarbeide på tvers og til å samordne tjenestetilbudet til den enkelte. Departementene ønsker derfor at bestemmelsen om samordningsplikt ikke skal være en individuell rettighet med tilhørende enkeltvedtak og klageadgang», kan en lese på side 66 i forslaget.

«Samarbeid mellom tjenestene på tvers av ulike sektorer og nivåer er en forutsetning for et godt hjelpeapparat og et så selvfølgelig mål at det ikke er regulert særskilt i et eget regelverk», kunne en lese i Rundskriv I-3/2004, - før dagens 27 lovbestemmelser om koordinering ble innført. I praksis er situasjonen den samme i dag som i 2004.

Loven er kun ord på papir og betyr svært lite i seg selv. Det som gjør at loven kan ha effekt, er prosessene og institusjonene rundt lovverket. Hadde det ikke vært for politiet, domstolene og kriminalomsorgen, så ville neppe straffeloven hatt så mye å si. Skatteinngangen ville nok vært lavere uten Skatteetaten. Når kontrollen er minimal og klageadgangen er fraværende, så blir lovbestemmelser om koordinering å betrakte som en anmodning.

STATSRÅDER KOMMER OG GÅR, MEN EMBETSVERKET BESTÅR

Nå er det 13 år siden Helsedirektoratet påpekte at utviklingen gikk i motsatt retning av målsetningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Ansvaret for politikken er fordelt på mange departementer. Statsrådene kommer og går. Det er forståelig at de verken kjenner politikkområdet eller feltets historie. Det er langt mer betenkelig at embetsverket forer statsråden med vakre ord og tiltak uten effekt.

♥ Vi er her for deg!

Anders er en av mange barn med utviklingshemming. Han er eldstemann og har to yngre søstre. Mamma og pappa er i full jobb, som i 2020 er rimelig vanlig blant familier flest i et likestilt samfunn. Dette er mulig fordi Anders har vedtak om brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Lek, glede, opplevelse. Assistent Jorunn sørger for at Anders (10) får ta del i familielivet som alle andre. Gode tjenester som etableres i barne- og ungdomsårene vil også medføre gode tjenester når Anders blir eldre og voksen. Da skal han flytte for seg selv, og han vil ha lang erfaring med BPA fra oppveksten.

Enten i egen bolig eller sammen med andre. BPA er en tjeneste som gjør det mulig å leve livet som alle andre, og bo slik en selv ønsker.

Mio BPA er stolt leverandør av BPA i over 100 norske kommuner, og er en av få norskeide aktører med flere vedtakseiere som har utviklingshemming.

Pappaen til Anders, Håvard, jobber hos oss i Mio BPA. Han er også dypt engasjert i arbeid for utviklingshemmede, nasjonalt, regionalt og lokalt.

40 05 40 07

Ring oss

«BPA» til 40 05 40 07

Send SMS

**Ønsker du å finne ut om BPA kan være noe for deg?
Send SMS «BPA» til 40 05 40 07, så tar vi kontakt med deg.**

Les mer her

Enøyde konsulenter, store bofellesskap og mangelfulle tjenester

Professor Jan Tøssebro er ytterst kritisk til konsulentrapportene som ofte ligger til grunn både for tvangsflytting av mennesker med utviklingshemning og etablering av store bofellesskap. Rapporten holder ofte ikke faglig standard og er en ensidig argumentasjon for at kommunene ikke skal utøve sine velferdsoppgaver.

AV: Jens Petter Gitlesen

Kommunenes iver etter å bygge store bofellesskap er ikke ny, men den har tiltatt med tiden. Svært ofte følger kommunene råd fra Agenda Kaupang, Rune Devold AS eller andre konsulenter som kommunen har hyrt inn for å finne mulige innsparinger i store kommunale helse- og omsorgsbudsjett.

Før sommerferien behandlet kommunestyret i Randaberg i Rogaland et forslag om nedleggelse av bofellesskap, flytting av beboere og etablering av et nytt stort bofellesskap. Til grunn for forslagene og den kommunale behandlingen av saken lå rapporten «Randaberg kommune - Styringsdata for kommunene» fra Rune Devold AS. Saken fra Randaberg er mer typisk enn spesiell. Det samme gjelder rapporten fra konsultentselskapet som er tilsvarende et stort knippe av tilsvarende rapporter for andre kommuner.

«BOLIG FOR VELFERD»

Fra regjeringens strategi for boligsosialt arbeid, «Bolig for velferd», kan en lese:

«Det er først og fremst et personlig ansvar å skaffe seg et sted å bo. Det offentliges oppgave er å legge til rette for at folk kan klare seg på egen hånd. De som ikke selv er i stand til å skaffe seg en bolig og bli boende, skal få den hjelpen de trenger. Hjelpen skal i størst mulig grad sette folk i stand til å mestre egne liv.»

Rapporten fra Rune Devold AS har et annet perspektiv. Her omtales «botiltak», ikke folks hjem. Fokuset er hvordan kommunen kan bestemme hvordan innbyggere med utviklingshemning skal bo. Sammenlignet med andre kommuner, ser Rune Devold AS et innsparingspotensiale på 8,2 millioner kroner og at Randaberg kommune bruker for mye ressurser på tjenestemottakere med middels og mindre tjenestebehov. Tjenestene er for lite samordnet og bofellesskapene er for små.

Ingen fagfolk har lengre erfaring og grundigere innsikt på feltet enn professor Jan Tøssebro. Det var naturlig å oversende konsulentrapporten til professoren i håp om å få noen vurderinger. Tøssebro fant rapporten interessant, men skuffende. →

PROFESSOR JAN TØSSEBRO (Foto: NTNU)

Solgården i Spania

En trygg og god ferie.

Deilige dager med sol, bad og mye moro. Møt nye venner i flotte omgivelser.

Enklere ferie kan du ikke få:

- Tilrettelagt med eget fly
- Tilrettelagt med unik bagasjeservice
- Tilrettelagt reise og opphold
- Tilrettelagte aktiviteter og utflukter
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Tilrettelagt med norsk helsepersonell

Økonomisk
ledsager-
støtte

For mer informasjon og bestilling:
solgarden.no • tlf 24 14 66 60

Følg oss på

SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

OVERSER KOMMUNENS ROLLE

- Det mest bekymringsverdige med rapporten, er at den overser kommunens rolle. Kommunen er en viktig del av velferdsstaten og kommunens oppgaver er i hovedsak å yte velferdsgoder til innbyggerne. Rapporten fra Rune Devold AS overser oppgavene som kommunene skal utøve. Selvsagt må kommunene ha budsjetter, men budsjetteringen må settes opp innenfor målsetningene for de oppgavene kommunene er tildelt av staten. Rapporten fra Rune Devold AS mangler dette rammeverket. Den overser målsetningene i boligpolitikken, den overser målsetningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning, den nevner verken FNs funksjonshemmedekonvensjon (CRPD), rundskriv om boligsosialt arbeid eller noen andre føringer for politikfeltet, sier Jan Tøssebro.

- Rapporten bygger også på sammenligninger av kostnadene i andre kommuner og finner at Randaberg benytter 8,2 millioner kroner mer på feltet enn de kommunene som Randaberg sammenlignes med. Slike sammenligninger kan gi svært uheldige utslag. For det første er det mange årsaker til kostnadsforskjeller. Skal en sammenligne kostnader, så må en ta hensyn til alle de vesentlige forholdene som kan forklare ulike kostnadsbehov. For det andre kan det være at omfanget av og kvaliteten på tjenestene er lavest blant dem som har lavest kostnader. Fra tilsyn og klagesaker synes det å være utbredt både med for lite tjenester og for lite individuelle tjenester. Kostnadssammenligninger mellom kommuner må en være forsiktig med så lenge en verken kjenner behovet eller kvaliteten på tjenestene i kommunene som en sammenlignes med. For det tredje blir slike sammenligninger et nasjonalt problem dersom mange kommuner følger dem. Hvis det er slik at kommuner med kostnader over gjennomsnittet reduserer sine utgifter til sektoren, så vil gjennomsnittet bli redusert. Resultatet av en slik prosess blir at alle kommunene bruker like lite og blir like dårlige.

FINNES STORDRIFTSFORDELER?

Stordriftsfordeler med å samle mange mennesker med utviklingshemning i store bofellesskap er en gjenganger i mange konsulentrapporter. Finnes slike stordriftsfordeler?

- Rapporten bare fastslår at det er slike stordriftsfordeler og samordningsgevinster, uten begrunnelse i noen faglige eller vitenskapelige funn. Ser en på den internasjonale vitenskapelige litteraturen, så er det vist at det kan finnes en liten gevinst knyttet til nattevakt for de aller minste bofellesskapene. Men når en kommer opp til rundt fire beboere, så forsvinner denne besparelsen. Ut over dette, er det ikke påvist stordriftsfordeler. En annen sak er at det kan være lettere å gjøre store bofellesskap billigere ved ikke å gi tilstrekkelig med individuelle tjenester.

Det siste punktet kan jeg underskrive på. Stort sett ved alle NFU-arrangementer som jeg har deltatt på kommer bofellesskapene i flokk, de går i flokk og det er alltid bofellesskapene som går først.

Det er vanlig at kommunene får utarbeidet konsulentrapporter som viser «effektivitetsgevinster», «besparelspotensiale», «frigjøring av midler» og andre synonyme for kutt i bo- og tjenestetilbudet. Det er vanlig at politikerne bygger på konsulentenes konklusjoner. Desto viktigere er det at NFUs lokallag og tillitsvalgte følger opp konsulentrapportene med et grundig og kritisk blikk.

Illustrasjonsfoto

Illustrasjonsfoto: Unsplash

Melhus kommune planla å flytte beboerne fra tre bofellesskap til et nytt stort bofellesskap. Nå ønsker kommunen å øke tomtens utnyttingsgrad og vil øke antallet leiligheter, får NFU opplyst.

Melhus kommune tenker STORT OG STØRRE

AV: Jens Petter Gitlesen

Prosjektet var stort, men ligger an til å bli større. Planene om Lena Park besto tidligere av to sammenbygde blokker, en på to etasjer og en på tre etasjer, hvor en skulle flytte beboerne fra tre av kommunens eksisterende bofellesskap. I tillegg skulle første etasje være næringsvirksomhet. Det skal allerede være inngått avtaler med et legekontor, voksenopplæringen og flyktningkontoret. To av de eksisterende bofellesskapene har fire beboere mens ett har åtte beboere. Foruten disse 16 beboerne, er det planlagt ytterligere 5 leiligheter i Lena Park, slik at totalantallet blir 21. Nå har imidlertid kommunen ytret ønske om å øke tomtens utnyttingsgrad og utvide prosjektet med en etasje i forhold til de eksisterende planene. Vi kan altså forvente oss at prosjektet går fra stort til større. →

NFU ER SATT PÅ SIDELINJEN

- Lena Park ligger an til å bli en ny institusjon, sier Hege Skaget, leder i NFU Melhus og Skaun lokallag.

- NFU lokalt har engasjert seg i saken, men vi er i liten grad blitt involvert i prosessen og i enda mindre grad hørt og vektlagt. Politikerne i posisjonspartiene synes å tro at Lena Park skal medføre innsparinger for kommunen. Det faktum at et enstemmig Storting avsluttet institusjonsomsorgen og gikk inn for at mennesker med utviklingshemning skulle kunne bo, leve og delta i samfunnet på lik linje med andre, vektlegges ikke. FNs funksjonshemmedekonsensjon (CRPD) vektlegger organisasjonenes medvirkning i alle saker som angår dem. Det er vanskelig å se at Melhus kommune har ivare tatt denne medvirkningen. Konsensjonen vektlegger også at den enkelte skal kunne velge hvor og med hvem en skal bo, og at ingen skal måtte bo i en bestemt boform. Verken våre nasjonale politiske målsetninger, føringene og formålet med omsorgstjenestene eller FNs funksjonshemmedekonsensjon trekkes frem i saksdokumentene, sier lokallagslederen.

IKKE KOMMUNALT SELVSTYRE FOR Å FRATA RETTIGHETER

Snorre Ness, fylkesleder i NFU Trøndelag, har også involvert seg i saken.

- Vi får støtte for vårt syn hos Fylkesmannen og hos Husbanken, men kommunen har til nå stått på sitt. Saken viser at vi trenger å få sterkere lovfesting av rettighetene til personer med utviklingshemning. Siden vi fikk sosialtjenesteloven i 1991, har det vært et prinsipp at tjenestene skal knyttes til individet, ikke til boligen. Fra rundskriv om boligsosialt arbeid, kan en lese «Sosialtjenesteloven bygger på hovedprinsippet om at tjenestemottakeren disponerer en bolig og mottar tjenestene i eget hjem. Tjenestene skal knyttes til den enkelte person og ikke til boligen. Dette gjelder selv om tjenestemottaker har behov for døgkontinuerlige tjenester etter sosialtjenesteloven og uavhengig av årsak til tjenestebehovet». Etter at vi fikk sosialtjenesteloven i 1991, er den enkeltes rettigheter styrket gjennom likestillings- og diskrimineringsloven og FNs funksjonshemmedekonsensjon. Blir planene om Lena Park iverksatt,

TEGNINGENE er hentet fra kommunale sakspapirer.

dokumenterer det at rettsikkerheten til mennesker med utviklingshemning er for svak.

- Det kommunale selvstyret legger til rette for at kommunen selv kan velge hvordan den skal organisere seg for å utøve sine plikter og imøtekomme innbyggernes rettigheter. Det kommunale selvstyret har aldri vært ment som et middel for å frata innbyggerne grunnleggende rettigheter, sier fylkesleder Snorre Ness.

DET STÅR ALLTID EN KONSULENT BAK

NFU er blitt satt på sidelinjen gjennom prosessen. Bak prosjektet ligger nok konsulentrapporten fra Agenda Kaupang, som hevder at «Melhus kommune har en boligstruktur hvor det er vanskelig å utnytte kapasitet og ressurser, en struktur som derfor vurderes å være lite driftsoptimal».

Når ingen reagerer på denne typen språkbruk, så kommer nok det av en tilsynelatende saklig ordbruk i kombinasjon med lesere som i liten grad kjenner feltet og derfor ikke har de kritiske perspektivene til rapportens premisser og anbefalinger.

Det står ikke noe i rapporten om diskrimineringsaspektet eller kravene fra FNs funksjonshemmedekonvensjon som også Melhus kommune plikter å etterleve. Kommunen sluker konsulentrapporten rått til tross for at vitenskapelige undersøkelser viser at det ikke er stordriftsfordeler på feltet.

Hvorfor er det boligstrukturen som hindrer en optimal drift? Hvis kommunen driver tjenestene unødvendig dyrt, bør en heller se på kommunens organisering av tjenestene.

Det er forståelig når bonden snakker om kvegdrift. Det er langt mer problematisk når Agenda Kaupang snakker om drift av mennesker. ■

SNORRE NESS, fylkesleder i NFU Trøndelag, har involvert seg i saken. (Foto: Privat)

SØK Plass i dag!

Likeverd, mangfold, inkludering og fellesskap

Det finnes mange folkehøgskoler i Norge, men vi våger høylytt å påstå at Peder Morset Folkehøgskole er unik! Vi er en skole som har fokus på **omvendt integrering** – hvor elevene får en unik mulighet til å integreres i hverandres hverdag.

Alle linjene våre er tilrettelagt for alle. Vi opplever, utforsker og erfarer ting på kryss og tvers av funksjonsnivå. Ved Peder Morset folkehøgskole er det lave terskler og mye humor. Les mer om skolen og linjene på hjemmesiden vår:

WWW.PEDERMORSET.NO

Elevplassene for skoleåret 2020-21 ble fort fylt opp.

Vil du bli elev hos oss i 2021-22 er det lurt å søke plass tidlig - ja, søk gjerne allerede i dag.

Søknadsfrist:
1. nov. 2020

www.pedermorset.no
Tlf: 73 81 20 00
pmf@pedermorset.no
Instagram: @pedermorsetfhs
Facebook: pedermorset

VELKOMMEN TIL OSS

Spørsmål innlevert 4. september 2020

Storingsrepresentant Tore Hagebakken spør:

Har regjeringen vurdert å iverksette tiltak for å hindre reinstitusjonalisering av mennesker med utviklingshemning og sikre en utvikling i samsvar med nasjonale føringer, internasjonale forpliktelser og vår gjeldende nasjonale boligpolitikk?

BEGRUNNELSE FOR SPØRSMÅLET ER:

Få med utviklingshemning får velge eller medvirke i beslutningene om hvor, hvordan og med hvem de skal bo. Bofellesskapene er ofte store og institusjonspregede, stikk i strid med nasjonale politiske målsetninger. Utviklingen har vært kjent minst siden 2002 da forskerne Jan Tøssebro og Hege Lundebjøl dokumenterte situasjonen i rapporten «Statlig reform og kommunal hverdag: Utviklingshemmetes levekår 10 år etter reformen».

Situasjonen er blitt forverret med tiden. I tillegg til forholdene som allerede ble påpekt i 2002, har en de senere årene i økende grad opplevd tvangsflytting og forsøk på tvangsflytting. Kommuner sier opp leiekontraktene med ønske om å flytte leietakere med utviklingshemning til større bofellesskap.

Utviklingen har gått til det verre til tross for at myndighetens forpliktelser til å sikre en inkluderende og ikke-diskriminerende boligpolitikk er blitt styrket både gjennom diskrimineringslovgivningen og som følge av at Norge har forpliktet seg til å følge FNs funksjonshemmedekonvensjon (CRPD).

Stortinget har etterlyst tiltak for å snu utviklingen gjentatte ganger. Ulike regjeringer har iverksatt tiltak, men etter 18 år kan vi konkludere med at tiltakene har vært utilstrekkelige for å snu utviklingen.

Vi ser i spenning frem til svaret fra kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup.

TORE HAGEBAKKEN (AP).

(Foto: Stortinget)

Besvart 10. september 2020

Kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup svarer:

Mennesker med utviklingshemning skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor. NOU (2017:16) «På lik linje», fant at utviklingshemmede reelt sett har lite valgmuligheter når det gjelder bosted, hvem de vil bo med og boform. Eierandelen er rundt 10 prosent sammenliknet med rundt 77 prosent i befolkningen ellers. Det er også en utfordring at det er få oppdaterte kartlegginger om hvordan utviklingshemmede bor i dag.

Dette vil regjeringen gjøre noe med. I Granavolden-plattformen har regjeringen sagt at vi vil «utvikle en modell som sikrer at det finnes et boligtilbud for personer med nedsatt funksjonsevne og pålegge kommunene å tilrettelegge overgang fra barn-domshjem og til egen bolig».

Regjeringen fornyer nå den boligsosiale politikken. I dette arbeidet har jeg vært opptatt av å høre stemmene som ikke når fram i boligdebatten. Engasjementet for boligpolitikken er stort. Det viser de rundt 400 innspillene vi har fått i dette arbeidet – fra kommuner, organisasjoner, statlige instanser, utbyggere, og ikke minst fra dem det gjelder. I september skal jeg ha et eget møte med interesse- og brukerorganisasjoner om utviklingshemmedes bosituasjon.

Forskningen de siste årene viser at langt flere utviklingshemmede kan eie egen bolig. Utviklingshemmede har ofte en stabil, men lav inntekt, og gjerne trygd som inntektskilde. De regnes derfor som sikre betalere av boliglån. Samtidig har personer med utviklingshemning liten eller ingen egenkapital når de skal kjøpe bolig. Majoriteten av utviklingshemmede er derfor i målgruppen for startlån. Jeg vil legge til rette for å teste ut flere nye eiermodeller gjennom startlån og tilskudd.

For å kunne hjelpe flere utviklingshemmede fra leie til eie, er det avgjørende med mer kunnskap om hvordan statens og kommunenes virkemidler treffer denne gruppen. Husbanken skal i 2020 utarbeide en oversikt over hvor mange unge uføre som får eid bolig ved bruk av Husbankens virkemidler, tilskudd til etablering og boligrådgivning.

Jeg har også bedt Husbanken om å sette ut en ny kartlegging for å undersøke hvordan utviklingen i utviklingshemmedes bosituasjon har vært de siste ti årene. Oppdraget innebærer å utvikle et system for fortløpende kartlegging og årlig rapportering for bosituasjonen for utviklingshemmede. Et godt rapporteringssystem på hvordan utviklingshemmede bor, vil kunne si noe om effekten av tiltak og virkemiddelbruk. Dette vil gi oss verdifull informasjon om hvordan vi skal innrette politikken videre.

Etterlyser tiltak mot reinstitusjonaliseringen

Myndighetene har vært kjent med reinstitusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning i 18 år. Nå etterlyser stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) effektive tiltak for å motvirke utviklingen.

KOMMUNAL- OG MODERNISERINGS-
MINISTER Nikolai Astrup. (Foto: Stortinget)

Svarer, men viser ikke til konkret handling

AV: Jens Petter Gitlesen

Kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup besvarte spørsmålet fra Tore Hagebakken, men viste ikke til noen klart handlingsrettede tiltak. Imidlertid er det to nærliggende anledninger hvor det både kan og bør utvikles konkrete tiltak. Den ene anledningen er stortingsmeldingen om rettighetene til mennesker med utviklingshemning som kommer våren 2021, den andre er regjeringens oppfølging av Granavolden-erklæringen. Vi får håpe at kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup benytter de kommende anledningene og iverksetter konkrete tiltak mot institusjonaliseringen og bidrar til en utvikling i samsvar med nasjonale politiske målsetninger og FNs funksjonshemmedekonvensjon (CRPD).

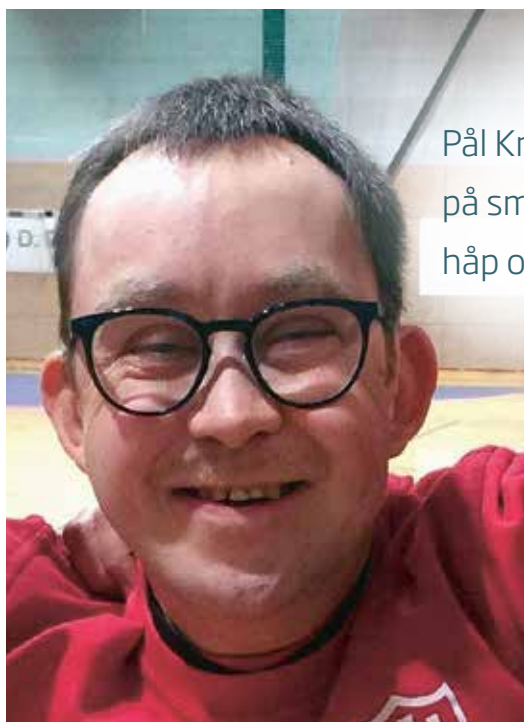
EN VÅR OG SOMMER MED **SMITTEVERN**

AV: Jens Petter Gitlesen. **FOTO:** Privat

Den 12. mars kom smitteverntiltakene for alvor. Skoler og mange arbeidsplasser stengte. På bussene var det nesten ikke passasjerer. Flasker med Antibac dukket opp over alt, og alle skulle holde avstand.

Noen mistet tjenestene sine og andre ble pålagt besøksforbud. NFU arrangerer flere sommerleire, alle ble avlyst. Vi hørte med seks NFU-medlemmer hvordan de opplevde våren og sommeren.

Pål Kristian Hansen er ikke den som klager på smitteverntiltak, men han har et sterkt håp om leir på Tromøya neste sommer.

EN UVANLIG VÅR OG SOMMER

DET ER ALLTID KOSELIG Å PRATE MED PÅL KRISTIAN HANSEN. Han bor i et bofellesskap i Stavanger sammen med fem andre som han trives godt med. På dagtid jobber Pål Kristian på Allservice avdeling Kvaleberg. Siste gang jeg møtte Pål Kristian på jobben, hadde han ansvaret for sentralbordet. Det hender jeg møter Pål Kristian på tilstelninger i NFU, men først og fremst møtes vi på NFUs leir på Tromøya. I år ble det ikke slik. Leiren måtte avlyses fordi NFU ikke ville makte å overholde alle smittevernkravene. Det var ikke bare leiren som ble avlyst. Store deler av livet ble forandret, bare på grunn av et lite virus.

- Jeg ble permittert fra jobben den 13. mars og frem til påske. I bofellesskapet ble det innført besøksforbud. Vi fikk heller ikke gå i butikken fra mars til mai. Men nå er det meste åpnet igjen. Jeg går på jobb hver dag. I bofellesskapet er det omtrent som før, og håndballtreningen har begynt igjen, forteller Pål Kristian.

Smittevernreglene synes Pål Kristian det stort sett er lett å følge, men av og til kan det være vanskelig å holde en meters avstand til andre. Da det ikke ble leir på Tromøya måtte sommeren fylles med annet.

- Jeg var på hytta sammen med foreldrene mine. Så var jeg med de andre i bofellesskapet på tur til dyreparken i Kristiansand.

Pål Kristian ser frem til neste sommer og håper det blir mulig å arrangere leir på Tromøya. - Da kommer jeg, sier Pål Kristian.

LIVET GÅR SIN VANTE GANG

HANNE BOR PÅ RINGERIKE I EN LEID LEILIGHET. Hun får hjelp fra ansatte i et nærliggende bofellesskap både til rengjøring og til handling. Ellers synes hun det er greit å kunne ringe de ansatte i bofellesskapet hvis det er noe hun lurer på.

Hanne jobber på Aurora Hensmoen hvor hun vever filleryer i ulike varianter. - Jeg ble permittert fra jobben i to måneders tid i vår, forteller Hanne.

- Nå er det nesten som før på jobben, men vi passer på å være mindre grupper samlet. Vi er delt i to. Den ene uken jobber jeg og dem på min gruppe mandag, onsdag og fredag. Den andre uken jobber vi tirsdag og torsdag.

Hanne trives godt på jobben. Det går greit med både håndvask, og det med å holde avstand. Det å ikke kunne klemme gode venner, er litt uvant.

Hanne tar bussen til og fra jobben. Det går greit å holde avstand til andre på bussen. Det er ikke så mange som tar lokalbussen.

På fritiden går Hanne mye tur, og hun besøker venner og kjente. I sommer var hun på Røde Kors sin leir på Merket i Valdres. Hun var fornøyd med leiroppholdet, selv om det også var mye smittevern på leiren.

For Hanne Kveli er dagene nesten blitt som før smitten kom til landet vårt, men ikke helt.

CAMILLA ER LEI AV KORONA

CAMILLA HOPEN ER MEDLEM AV NFUS LEIRSTYRE.

Hun bor i Tønsberg i sin egen leilighet. Hun trives svært godt i jobben sin som assistent i barnehagens småbarnsavdeling. Camilla har merket mye til smittevernet i barnehagen.

- Til å begynne med var barnehagen stengt, og jeg ble permittert. Noen dager var barnehagen åpen for barn til foreldre som hadde samfunnskritiske oppgaver. En dag ble jeg kalt på jobb, da var vi to voksne som passet på ett barn.

- Nå er barnehagene åpnet igjen, men det er veldig mye vasking og desinfisering. Toaletter og vasker rengjøres med kloring flere ganger om dagen. Det er mye vasking og spriting. Vi er stort sett ute hele dagen. Det er større avstand mellom barna ute og det er mindre smittefare ute. Til høsten, når vi ikke kan være så mye ute, skal vi dele barna inn i mindre grupper enn det vi pleier, forteller Camilla.

- Har du merket noe til reduksjon i tjenestene til mennesker med utviklingshemning?

- Jeg mottar ikke tjenester og greier meg selv, så det har ikke jeg merket noe til. Men jeg har hørt og sett at andre får mindre hjelp. Det var besøksforbud i bofellesskapene til å begynne med.

- Jeg merker mest at fritidsklubben er stengt, og at koret verken har øvinger eller opptredener.

- Du sitter i NFUs leirstyre. Hvorfor avlyste dere leiren på Tromøya?

- Når vi ikke kunne sikre oss mot slike situasjoner som kan skape smitte, så var vi nødt til å avlyse. Det var veldig trist, men det ville vært verre om noen ble smittet.

- Synes du det går greit å følge smittevernreglene?

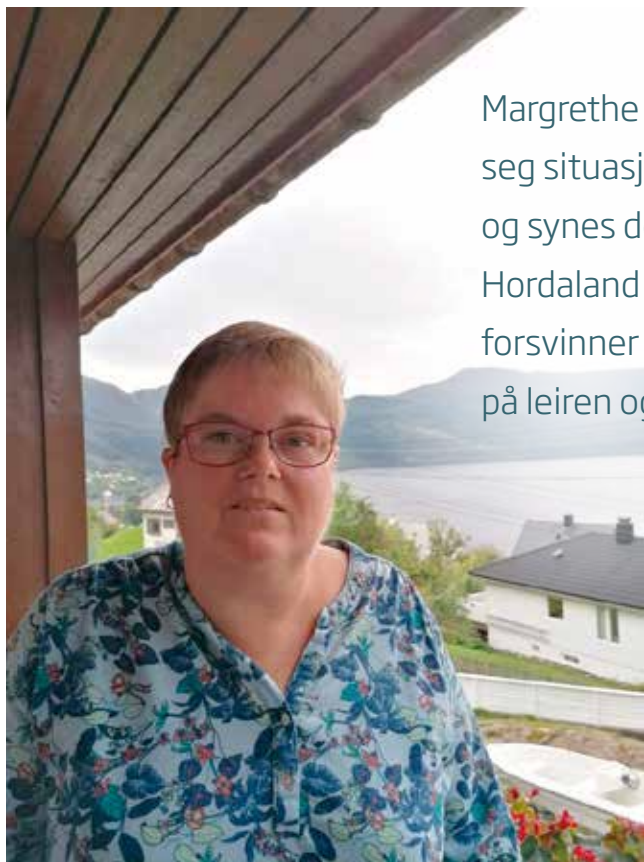
- Det har vært litt vanskelig med avstand fordi jeg ikke helt vet hvordan en skal regne ut en meters avstand, men det fikk jeg hjelp til så nå går det bedre. Håndvask og spriting går veldig greit. Jeg håper en fortsetter med håndvask og spriting også når koronaen er ferdig, for håndvask og spriting fører til mindre av all smitte, ikke bare korona.

- Jeg er lei av koronaen, men det er blitt en del av hverdagen. Passer man på å følge smittevernreglene, så går det greit.

- Hvordan var sommeren din, med avlyst leir og smittevernrestriksjoner?

- Jeg var en tur på Sabeltann i Kristiansand sammen med min bestevenninne, mannen og sønnen hennes. Så dro jeg sammen med mamma, tante og onkel til Røros. Der lå vi på et gammelt stabbur som var bygget om til leilighet. Jeg var også en tur på Kjelfergen, men gikk ikke i land. Color Line var flinke med smittevern. I tillegg bodde jeg litt hos mamma, forteller Camilla.

Camilla Hopen er litt lei av alt smittevernet, men hun håper at vi fortsetter med hyppig håndvask også når koronasmitten er over.

Margrethe Eide følger smittevernreglene, tilpasser seg situasjonen, men savnet leiren på Halsnøy og synes det var trist at kultursamlingen til NFU Hordaland fylkeslag ble avlyst. Hun håper viruset forsvinner slik at hun kan treffe venner og kjente på leiren og Kultursamlingen til neste år.

SAVNER LEIREN PÅ HALSNØY OG KULTURSAMLINGEN

MARGRETHE BOR OG TRIVES I SIN EGEN LEILIGHET i Vaksdal. Fire dager i uken er hun på jobb på arbeidssenteret. Fritiden benytter hun til AO-bandet og omgang med venner og kjente. Hun forstår godt at det kreves spesielle smittevernstiltak. Selv følger hun smittevernreglene.

- Men det kan være vanskelig å holde avstand til andre på bussen. Det å holde avstand kan være vanskelig andre steder også, sier Margrethe.

Margrethe opplevde at støttekontaktordningen forsvant på grunn av smittesituasjonen i vår. Det samme gjaldt avlastningen. Men nå er både støttekontakten og avlastningen tilbake som før. Jeg hadde regnet med at AO-bandet heller ikke

kunne ha øvinger, men der tok jeg feil. I Vaksdal har de nemlig funnet en særdeles smittevernvennlig form for bandøving. - Vi øver på Messenger, forteller Margrethe.

Sommeren ble heller ikke helt som planlagt. Leiren som NFU Stord/Fitjar arrangerer sammen med frivillighetssentralen på Stord, ble avlyst og nye sommerplaner måtte legges.

- Jeg besøkte broren min som bor i Øygarden, jeg reiste til kjente på Askøy og var med mamma på hytta. Jeg gikk mye på tur og hadde en fin sommer, forteller Margrethe, som ser frem til at korona-viruset forsvinner.

PERMITTERT, MEN ELLERS GÅR DET GREIT

TOM ROGER BRATVIK HAR LANG ERFARING som medlem og tillitsvalgt i NFU. Tom Roger liker å jobbe og jobber mye. Han står opp før mange andre har lagt seg, rundt halv ett om natten. Da begynner Tom Roger å levere ut aviser. Om dagen jobber han til vanlig med vaktmesteroppgaver på Ørland Kysthotell. Men siden midten av mars har Tom Roger vært permittert fra Kysthotellet på grunn av mindre besøk i disse koronatider, men i det siste har han vært tilbake på Kysthotellet i to dager.

Tom Roger bor i Ørland kommune og har leilighet i en omsorgsbolig hvor det bor 20-25 andre. På spørsmålet om hvordan Tom Roger trives, svarer han:

- Det kan være litt mye uro. Slik jeg ser det i dag, så kunne jeg tenkt meg og bodd et annet sted. Jeg kunne godt tenkt meg og hatt mitt eget hus eller min egen leilighet som jeg eide selv.

Koronatiltakene merket Tom Roger først og fremst ved at han ble permittert fra jobben. - Ut over det har vi ikke fått hatt så mye besøk. Men han har ikke registrert at det er innført noe besøksforbud. - Jeg har nok rett på tjenester, men jeg har sett lite til dem, både før og etter at koronaen kom til landet, sier Tom Roger.

- Leiren i Selbu som NFU Trøndelag arrangerer ble også avlyst. Jeg er med i styret for leiren. Det var trist å måtte avlyse leiren, men vi kunne ikke risikere at noen ble smittet eller syke.

Tom Roger måtte gi sommeren annet innhold enn leiropphold. Da ble det til hyttetur i stedet. Han synes smitteverntiltakene er enkle å forholde seg til. - Bortsett fra permisjonen fra Kysthotellet, er det lite jeg merker til smittesituasjonen, avslutter Tom Roger.

Tom Roger Bratvik er en sindig kar som lever godt med smitteverntiltakene og gjør det beste ut av situasjonen.

Brita Braanaas er ei livsglad ung kvinne som liker å bli intervjuet. Hun bor i egen leilighet i Førde, jobber i Sunnfjord kommune og trives godt i jobben. Brita merker lite til smitterestriksjoner.

MERKER LITE TIL SMITTEVERN

- **JOBBen VAR STENGT EN PERIODE**, men jeg fikk hele tiden hjelp hjemme i leiligheten, forteller Brita. Om avlastningen var stengt en periode, er hun usikker på.

- Det er ikke noe problem å følge smitteverntiltakene, vi må bare huske på å vaske hendene og holde avstand. Det går greit.

- Ting blir litt annerledes enn før. I musikkgruppen hvor jeg går om kvelden, så må vi bruke det samme instrumentet hele tiden. Vi får ikke lov å bytte instrument med andre. Så ringte de fra NFU-kontoret og sa at det ikke ble noen leir i år.

I sommer var Brita med pappa, hun besøkte tante i Bergen og var i leiligheten sin i Førde. - Jeg har trent og spilt musikk, forteller Brita.

Hun savner leiren og gleder seg til neste år. Brita vil hilse til alle andre leirdeltakerne - vi prates til neste sommer!

Smidig BPA gir frihet for familien

Har barnet ditt et langvarig behov for assistanse? En god BPA-løsning kan utgjøre den store forskjellen. Ikke bare for barnet, men også hele familien.

Stendi Assistanse kan tilby en ordning som er tilpasset behovene dere har. Vi kan også bistå dere med søknaden og gi grundig opplæring i det å være arbeidsleder.

Vi er alltid tilgjengelige, og våre rådgivere kan gi deg veiledning på telefon 24 timer i døgnet, 365 dager i året.

Ring oss gjerne! Det er helt uforpliktende.

974 80 800

stendi.no/bpa

stendi
assistanse

ER BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE (BPA) INTERESSANT FOR DEG?

Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!

HAV BPA

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv bestemmer hvordan dagen skal være. Vi vet verdien av gode relasjoner til tjenestemottaker, ansatte og oppdragsgiver, som totalt sett gir deg ett bedre tilbud.

HAV AKTIV

Hav Aktiv er for deg som ønsker å være mer i aktivitet. Alt fra sit-ski, ski pigging, basket, sykling etc. Vi gir veiledning ift. til aktivitet og opplæring.

HAV FUNKSJONSASSISTANSE

Ordingen med funksjonsassistent er et nytt brukerstyrt virkemiddel for funksjonshemmede arbeidstakere. Nødvendig assistanse skal sørge for at du kan få eller beholde ordinært arbeid.

Bygdøy allé 23 · 0262 Oslo · Tlf. 45 22 22 88 · E-post: hav@havas.no · www.havas.no

NFU ba Helsedirektoratet omgjøre godkjenning av tvangsisolat

NFU FRYKTER AT GODKJENNINGEN AV TVANGSISOLATER skal være til hinder for forebygging og tilrettelegging, slik at tvang blir unødvendig. Vi ba Helsedirektoratet omgjøre godkjenningen. Det positive i saken var at vi fikk en redegjørelse fra Helsedirektoratet i deres vurdering av søknadene om tvangsisolasjon. Det negative var at Helsedirektoratet sto på sitt og ikke ville omgjøre godkjenningen.

Helsedirektoratet imøtegikk NFUs argumenter for å omgjøre godkjenningen. Uenigheten mellom NFU og Helsedirektoratet besto i:

1. Helsedirektoratet oppfatter situasjonen i samsvar med lovens krav. Smittevernlovens § 5-4 sier blant annet at «Når særlige forhold krever det, kan smittede personer isoleres i andre institusjoner godkjent av Helsedirektoratet». NFU hevdet at «særlige forhold» ikke foreligger i kommuner uten eller med svært få registrerte smittede. Helsedirektoratet mener at en pandemisituasjon er et «særlig forhold».
2. NFU hevdet at godkjenningene var diskriminerende. Helsedirektoratet var uenig i dette.
3. NFU hevdet at godkjenningen kan være til hinder for planlegging av tiltak, som gjør at en kan unngå tvangsbruk. Helsedirektoratet er uenige i NFUs betraktning og mener at isolatene kan være med å forebygge tvangsbruk. Helsedirektoratet viser også til kommunenes plikt til å legge til rette for å unngå bruk av tvang.
4. NFU mener at Helsedirektoratets godkjenning legger til grunn tvangsutøvende myndighets syn på hva som er nødvendig tvang legges til grunn, mens den som utsettes for tvang sjelden blir hørt. Videre skriver NFU at godkjenningen legger til rette for myndighetsmisbruk og bidrar til en forsterket stigmatisering av en allerede stigmatisert gruppe. Helsedirektoratet deler ikke disse synspunktene.

Helsedirektoratet godkjenner tvangsisolater

Helsedirektoratet har godkjent 280 hytter og nedlagte sykehjem for bruk som tvangsisolater, skriver Bergens Tidende.

AV: Jens Petter Gitlesen

Smittevernloven åpner for tvangsisolering av smittefarlige personer som ikke etterlever isolasjonskravene. Hovedregelen er at tvangsisolasjonen skal finne sted på sykehuset. Ifølge smittevernlovens § 5-4, er det en åpning for unntak:

«Når særlige forhold krever det, kan smittede personer isoleres i andre institusjoner godkjent av Helsedirektoratet.»

Ifølge Bergens Tidende har Helsedirektoratet godkjent 280 bygg som tvangsisolater etter søknad fra 80 kommuner. Fra søknadene er det ikke mulig å lese hvilke grupper som er tenkt tvangsisolert, men det er utvilsomt demente og mennesker med utviklingshemning.

Med planlagt bruk av tilrettelegging, kan nok de fleste med utviklingshemning kunne etterleve isolasjonskravene dersom de blir smittet med Covid-19. Tilrettelegging vil stort sett si å skape forståelse, trivsel og trygghet i situasjonen. En fare med tvangsflytting til tvangsisolat er at løsningen kan velges istedet for forebygging. I seg selv kan tvangsflytting bidra til mistrivsel, frykt og protester, noe som kan øke behovet for tvangstiltak.

– Jeg kvier meg for å sende ut et signal om at det er greit med tvangsisolering på 42 institusjoner, og at vi dermed regner med å måtte isolere beboere i deres egne hjem. Det kan senke terskelen for å bruke tvang. Det er et signal jeg har lite lyst til å gi, siden vi jo forsøker å bruke så lite tvang som mulig. Da vil jeg heller ta ekstraarbeidet med å sende søknad hvis behovet skulle oppstå, sier etatsoverlege Siri Seterelv i Oslo til BT.

Kontrollen med tvangsbruk overfor mennesker med utviklingshemning er svak i normale tider. Under koronapandemien har kontrollen vært fraværende.

I sin behandling av søknadene om kommunale tvangsisolater, har Helsedirektoratet lagt seg på en svært liberal tolkning av lovens krav om «Når særlige forhold krever det».

Seljord kommune er en av kommunene som har fått opprettet tvangsisolat. Ifølge VGs oversikt over smitte i norske kommuner, har Seljord kommune ett registret smittetilfelle. Det var den 30 april. →

Stiller spørsmål om tvangsisolater

Bergens Tidende var knapt kommet ut med oppslaget om de 280 tvangsisolatene som Helsedirektoratet hadde godkjent før Tore Hagebakken tok saken opp med helse- og omsorgsminister Bent Høie.

**HELSE- OG OMSORGS-
MINISTER BENT HØIE.**

(Foto: Hans Kristian Thorbjørnsen)

AV: Jens Petter Gitlesen

Stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) har i en årrekke markert seg med et sterkt fokus på livssituasjonen til mennesker med utviklingshemning og politikken på feltet. Dette var grunnen til at Tore Hagebakken ble tildelt NFUs ærespris på vårt landsmøte i 2016. Stortingsrepresentantens fokus og engasjement er ikke blitt mindre med tiden.

I saken om tvangsisolater stiller Tore Hagebakken følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

Hva gjør regjeringen for å tilrettelegge og forebygge for å sikre at tvangsflytting og tvangsisolasjon kan unngås?

BEGRUNNELSEN FOR SPØRSMÅLET:

Ifølge Bergens Tidende, har 80 kommuner fått godkjent til sammen 280 bygg for å tvangsisolere personer som ikke kan forventes å etterleve isolasjonskravene ved eventuell koronasmitte. Godkjenningene er ikke enkeltvedtak etter forvaltningsloven fordi de gjelder bygg og ikke personer. Men likefullt er det en liten og relativt kjent personkrets med demente og utviklingshemmede som kommunene har i tankene når de søker godkjenning om tvangsisolat. Når vedtakene ikke er i form av enkeltvedtak, har den enkelte som kan ha problemer med å etterleve isolasjons-

kravene heller ikke den rettsikkerhet som er ment å verne innbyggere mot myndighetsovergrep.

Riktignok skal det fattes egne vedtak om tvangsisolering i hvert enkelt tilfelle. Men klage skal skrives, sendes og behandles, en prosess som kan vare lenger enn isolasjonsperioden. Bruk av tvangsisolat er en enkel løsning og kan fremstå som et alternativ til å forebygge behovet for tvangsbruk.

Svak forståelse i kombinasjon med frykt og mistriivsel knyttet til endringene som en isolasjon vil medføre, er for mange årsaken til at isolasjonskravene ikke vil etterleves. Tvangsflytting til egne isolater kan i seg selv stimulere til protester og økt behov for tvangsbruk.

«Når særlige forhold krever det, kan smittede personer isoleres i andre institusjoner godkjent av Helsedirektoratet», kan en lese fra smittevernlovens § 5-4. En kan også stille spørsmål ved hvor stor smittefare det skal være i en kommune, før det foreligger «særlige forhold». I de fleste av de 80 kommunene som har fått godkjent tvangsisolater, var det på søknads- og godkjenningstidspunktet svært få eller ingen smittede.

Smittesituasjonen må absolutt tas alvorlig. Alvorret vil trolig vedvare i måneder og kanskje år. Behovet for rettsvern er viktigst når det røyner som mest.

TORE HAGEBAKKEN

stiller spørsmål om tvangsisolater. (Foto: Stortinget)

I SITT SVAR TIL STORTINGSREPRESENTANT TORE HAGEBAKKEN, viser helse- og omsorgsminister Bent Høie til kommunenes plikt til å forebygge og å unngå bruk av tvang samt rettsikkerheten for vedtak om tvangsisolasjon etter smittevernloven. Fra NFUs ståsted, erfarer vi at mange kommuner ikke kjenner til eller følger plikten og anbefalingene om forebygging og å unngå tvang. En kan også frykte at når bygg først er blitt godkjent som tvangsisolat, så kan flytting av smittede bli en del av kommunens planlagte løsning og komme i stedet for annen forebygging og tilpasning.

Restriktiv til tvangsbruk

HELSE- OG OMSORGSMINISTER BENT HØIE SVARTE:

For å legge til rette for frivillighet og forebygge bruk av tvang har Helsedirektoratet utgitt en veileder om frivillige og tvungne smitteverntiltak ved covid-19: Helsedirektoratets veileder om frivillige og tvungne smitteverntiltak.

Tvang etter smittevernloven kan bare brukes etter strenge regler. Dersom det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller motvirke at den blir overført, skal legen, eventuelt kommunelegen be en smittet person om å la seg isolere. Dersom en smittet person motsetter seg isolering og andre tiltak som kan forebygge eller motvirke overføring av sykdommen har vært forsøkt eller det er overveien- de sannsynlig at slike tiltak ikke vil føre frem, kan det gjøres vedtak om at vedkommende skal legges inn på sykehus til isolering.

Slik tvungen isolering kan bare gjennomføres når dette etter en helhetsvurdering er den klart mest forsvarlige løsningen i forhold til faren for smitteoverføring og den belastningen som tvangsinngrepet må antas å medføre, og det er overveiende sannsynlig at andre ellers vil bli smittet.

Isoleringen skal som hovedregel gjennomføres i sykehus, i en egnet sykehusavdeling eller sengepost som er spesielt lagt til

rette for å motta smittede. Når særlige forhold krever det, kan smittede personer isoleres i andre institusjoner godkjent av Helsedirektoratet. Det kan for eksempel være ved krisepregede situasjoner i forbindelse med et alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom. Covid-19-pandemien er definert som et alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom. Adgangen til å godkjenne andre institusjoner enn sykehus for gjennomføring av tvungen isolering etter smittevernloven gjelder for eksempel sykehjem og barneboliger.

Helsedirektoratet har etter søknader fra kommuner godkjent sykehjem og et mindre antall nyopprettede institusjoner for tvungen isolering etter smittevernloven. Mange av kommunene begrunnet søknaden om godkjenning i et ønske om å kunne gjennomføre nødvendig smitteisolering på en minst mulig inngripende måte, og med minst mulig bruk av tvang. For eksempel vil det for noen personer uten samtykkekompetanse kunne være mindre belastende å gjennomføre isolering ved sykehjem e.l. enn å bli overført for tvungen isolering på sykehus.

For å ivareta rettssikkerheten er det - i tillegg til de materielle vilkårene - også strenge saksbehandlingsregler for vedtak om tvungen isolering etter smittevernloven.

Vedtak om tvungen isolering i sykehus fattes av smittevernemnda. Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Oslo og Akershus er nasjonal smittevernemnd. Når det foreligger et alvorlig utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom, kan flere fylkesnemnder utpekes til smittevernemnder. I forbindelse med pandemien er alle landets fylkesnemnder utpekt som smittevernemnder, jf. brev 23. mars 2020 fra Helse- og omsorgsdepartementet til Sentralenheten for fylkesnemndene.

Smittevernemnda behandler saker om tvungen isolering etter saksbehandlingsreglene i smittevernloven og barnevernloven. I disse sakene har den smittede rett til fri sakførsel etter rettshjelpsloven.

Hastevedtak om tvungen isolering kan fattes av kommunelegen og vakthavende infeksjonsmedisinske overlege ved sykehus i helseregionen. Det kreves da at hensynet til smittevernet tilsier det. Det skal særlig legges vekt på åpenbar fare for smitteoverføring. Dersom de to legene er uenige, skal fylkesmannen delta i avgjørelsen. Hastevedtak om tvungen isolering gjelder frem til smittevernemnda har vurdert saken, men ikke utover sju dager. Kopi av hastevedtak skal omgående sendes til smittevernemnda. ■

TIL VIKINGSENTERET I STEDET FOR SOMMERLEIR

Foto: Mark Voigt

AV: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Geir Tore Søreide

Leiren som Stord/Fitjar NFU arrangerer på Halsnøy måtte avlyses av smittevernhensyn. Sommerleiren støttes med midler fra Bufdir. Sommerleiren var langt fra den eneste sommerleiren med støtte fra Bufdir som ble avlyst. For å unngå at smittesituasjonen skulle bli unødvendig rammende, åpnet Bufdir for at tilskudd til sommerleire, kunne omdisponeres til andre tiltak overfor målgruppen. NFU Stord/Fitjar benyttet sjansen og arrangerte tur til Vikingsenteret på Avaldsnes. 30 deltakere besøkte Norges eldste kongesete og fikk et innblikk i livet i vikingtiden.

Turen var en såpass kjærkommen suksess at NFU Stord/Fitjar lokallag allerede er langt i planleggingen av neste tur.

Stig - en tur i butikken Stig - besøk hos onkel

av Johanne Emilie Anders
Orkana forlag

I BØKENE OM STIG leser vi om hverdag og situasjoner det er lett å kjenne seg igjen i - men også om hva som skjer når alt ikke blir som forventet. Historiene fortelles med humor og sjarmer, og en gøyale strek.

Peri og Peti vender om

av Helga Gunerius Eriksen
Samlaget

PERI OG PETI VENDER OM ER EN ENKEL BOK med mange bilder og et voksent uttrykk. Bildene er sydd og siden fotografert. Boka er stofflig og vakker.

Boka passer godt til barn, ungdom og voksne. Du trenger ikke lese teksten for å ha glede av boka.

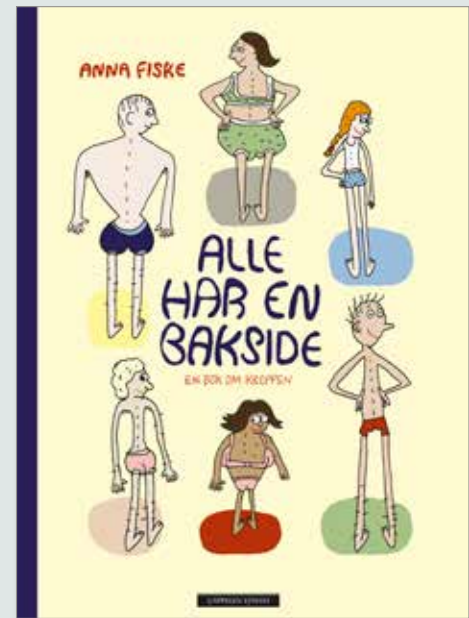
Boka har store bilder og veldig enkel tekst.

Alle har en bakside

av Anna Fiske
Cappelen Damm forlag

BLI KJENT MED KROPPEN! Alle har en forside, med hva med baksiden? Anna Fiske bruker humor og varme når hun viser oss hvordan kropper er forskjellige, hvordan kroppen virker og hvordan bli kjent med kroppen.

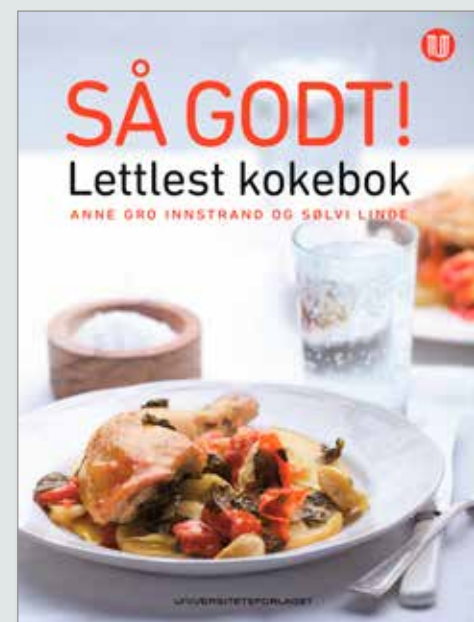

Kokeboken Så godt.

Av Anne Gro Innstrand og Sølvi Linde
Universitetsforlaget

EN KOKEBOK MED OPPSKRIFTER som er lette å lese og lette å lage. Hvert trinn blir tydelig forklart med bilder og symboler.

Deilige supper, smakfulle middager, salater og bakst.

Klageorganets plikt til å vurdere menneskerettslige anførsler fra klager

Til tross for at NFU har henvist til CRPD, er det ingen av Fylkesmennene som i sine vedtak kommenterer eller henviser til konvensjonen. Derfor er det gledelig at Sivilombudsmannen har behandlet en sak og kommet med en uttalelse hvor det slås fast at det er i strid med god forvaltningsskikk at klagerens menneskerettslige anførsler, som var sentrale i saken, ikke ble kommentert i vedtaket eller påfølgende anmodning om omgjøringer.

AV: Hedvig Ekberg

FOTO: Pia Ribsskog

Siden begynnelsen av 2000-tallet har det vært kommuner som ønsker å bestemme hvor personer som har behov for bistand skal bo. Dette gjelder spesielt for mennesker med utviklingshemning. Det har ikke blitt mindre av dette, heller det motsatte. Flere og flere kommuner ønsker å tvinge mennesker med utviklingshemning til å bo i det de kaller samlokaliserte boliger. Og trenden er at de samlokaliserte boligene blir større og større. I klagesaker som NFU har bistått i har det, frem til nå, ikke vært noen fylkesmenn som har fattet vedtak som sier at kommunen har rett til å bestemme hvor en skal bo. Dessverre har dette endret seg de siste årene. Fylkesmannens beslutning i klagesaker kan nå resultere i at kommunen får medhold i at de kan tvinge mennesker til å bo i bestemte boliger for å få den bistanden de eller loven har et rettskrav på.

I klagesaker om tvangsflytting hvor NFU bistår, har vi siden 2013, da Norge sluttet seg til Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), alltid henvist til konvensjonen. Konvensjonen med dens kommentarer, er helt tydelig på at alle mennesker, uansett bistandsbehov, har rett til selv å velge hvor de ønsker å bo. NFU mener at konvensjonens bestemmelser må komme til anvendelse og dermed sikre at mennesker ikke blir tvangsflyttet på grunnlag av behovet for bistand.

EIDE EGEN LEILIGHET, MEN KOMMUNEN STILTE KRAV OM Å BO I KOMMUNAL OMSORGSBOLIG

Saken Sivilombudsmannen har uttalt seg i gjelder en klagesak hvor NFU har bistått. Saken gjaldt en kvinne med omfattende bistandsbehov. Hun eide en leilighet som var tilrettelagt for henne i en sokkelleilighet i foreldrenes bolig.

I april 2018 vedtok kommunen å endre tjenestested for fortsatt ytelse av nødvendige helse- og omsorgstjenester. Endringen innebar at kommunen stilte krav om flytting til kommunal omsorgsbolig. Kommunen mente at flyttingen var nødvendig for å kunne gi klageren et forsvarlig tjenestetilbud. Begrunnelsen var at tjenesteleder mente det var dårlig samarbeidsklima mellom kommunen og kvinnens foreldre/verger.

Kommunens vedtak ble iverksatt i slutten av april 2018. Som fullmektig for kvinnen påklaget NFU saken dagen etter. NFU pekte på at retten til selvbestemmelse og til fritt å velge bosted følger av Grunnloven og flere oppgitte menneskerettighetskonvensjoner, herunder CRPD.

Kommunen opprettholdt sitt vedtak i brev, juni samme år, uten å oversende saken til klagebehandling hos Fylkesmannen. NFU sendte derfor en klage direkte til Fylkesmannen i slutten av juni 2018. Vi anbeforte igjen at et krav om flytting til kommunal omsorgsbolig, for å motta nødvendige helse- og omsorgstjenester, var ulovlig og i strid med CRPD.

Kommunen oversendte klagesaken til Fylkesmannen i oktober 2018. I brevet var det redegjort for kommunens syn på de faktiske forholdene i saken, og hvorfor den ikke fant grunn til å endre det påklagede vedtaket. En kopi av kommunens brev ble samme dag sendt til klagerens mor. På dette tidspunktet var faren eneste verge for klageren, idet moren i juli 2018 hadde blitt løst fra sitt vergeoppdrag. Verken faren eller NFU, som fullmektig, ble tilsendt kommunens brev til uttalelse før Fylkesmannen traff vedtak i klagesaken.

Fylkesmannen stadfestet kommunens vedtak om tvangsflytting i november 2018, men kritiserte kommunen for å ha iverksatt vedtaket før klagebehandlingen var gjennomført. Det fremgikk derimot ikke av begrunnelsen til Fylkesmannen at det var tatt stilling til anførselene om brudd på menneskerettighetene.

TO PROBLEMSTILLINGER SIVILOMBUDSMANNEN UTTALER SEG OM

For det første gjaldt det manglende oppfyllelse av klagers rett til innsyn og til å uttale seg. I sin uttalelse har Sivilombudsmannen kommet til at det var et brudd på forvaltningsloven § 12 tredje ledd andre punktum, at kommunens saksfremstilling i oversendelsen til Fylkesmannen ikke ble oversendt klagerens fullmektig – Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU). «*Forvaltningen har risikoen og bevisbyrden for at dens underretninger kommer frem i tilfeller der de ikke er blitt sendt på en lovmessig måte. Slik saken er opplyst må det legges til grunn at NFU heller ikke ble kjent med saksfremstillingen før Fylkesmannen traff vedtak i klagesaken. Dette innebærer et brudd på kontradiksjons- og utredningsplikten. Fylkesmannens vedtak er følgelig beheftet med saksbehandlingsfeil.*»

For det andre mente Sivilombudsmannen at det var i strid med god forvaltningsskikk at «*klagerens menneskerettslige anførsler, som var sentrale i saken, ikke ble kommentert i vedtaket. At Fylkesmannen heller ikke kommenterte dette i forbindelse med klagerens påfølgende anmodning om omgjøring av vedtaket, var også var i strid med god forvaltningsskikk.*»

VIKTIG UTTALELSE FOR NFUS MEDLEMMER

NFU mener dette er en betydningsfull uttalelse i det videre arbeidet for å sikre at CRPD blir brukt av forvaltningen, og da spesielt i klageorganene som avgjør slike viktige saker. Det gir NFU understøttelse i vårt arbeid med å bistå mennesker med utviklingshemning som står i fare for ikke å få velge hvor de vil bo, eller blir tvangsflyttet.

AV: Alf Anvedsen

Lydighet og ytringsfrihet

HVA SKJER?

Det er et merkelig fenomen. Stortinget vedtar lover. Når kommunene ikke følger lovverket og utsetter funksjonshemmede, pasienter og pårørende for diskriminering, er lovgiverne relativt stille. Eller de trykker opp en handlingsplan eller veileder uten at realitetene endrer seg noe særlig. Det meste forblir som før. Kanskje blir lovverket til og med skjerpet. Du får en ny lov eller forskrift som gir rett til koordinator, men realitetene forblir de samme. Koordinator må du være selv. Den kommunale selvråderetten trumfer det meste. Det er forskjell på å ha en rett og å få en rett. Det er forskjell på liv og lære.

HVORFOR?

Kontrollsystemene fungerer ikke tilfredsstillende. De er der, men uheldig praksis får fortsette. Et godt eksempel er På lik linje, NOU 2016:17. Utredningen er alarmerende og viser at innbyggere med utviklingshemning diskrimineres på nær sagt alle livsområder. Opplysningene som fremkommer synes å ha liten påvirkning på kommunal praksis. Nå venter vi etter fire år på en Stortingsmelding. Vi får håpe at den kommer så

tidlig i vår at den kan behandles i inneværende stortingsperiode. Da vil utfordringene vi kjenner fra utredningen bli løftet opp og drøftet på politisk nivå. Jeg er pessimistisk når det gjelder forventningene til hva behandlingen i Stortinget vil føre til av endringer. Et mål bør være at gapet mellom liv og lære må bli redusert, at det må bli bedre samsvar mellom de rettigheter vi har som innbyggere og de tjenester vi får tilbudt. Da holder det ikke med fagre ord.

Den kommunale selvråderetten står fjellstøtt. Samtidig utsettes kommunene for stadig strammere rammer. Med koronakrise, fallende oljepriser og en ugunstig utvikling av antall innbyggere i arbeid i forhold til øvrige befolkning, er det lite trolig at Norge vil bruke en større del av samfunns-kaken på velferd. Uansett vil kommunene måtte prioritere hardt.

HVA KAN VI SOM MEDLEMS-ORGANISASJON GJØRE?

Etter min mening prioriterer kommunene feil. Dette vil jeg begrunne nærmere. NFU har konsentrert oppmerksomheten om tiltak som kan gjøres av det sentrale leddet, som styrking av lovverket. Svikten skjer

først og fremst lokalt. Lokallagets rolle som vaktbikkje må styrkes, og i sær rettes mot Helse- og omsorgstjenester og Opplæring. NFU sentralt har vært flinke til å kritisere gjeninnføring av institusjonene og brudd på rettighetene når det gjelder individuelle tjenester. Det bør også ringe en varselklokke når bort i mot halvparten av spesialundervisning ikke gis av kvalifiserte lærere. Vi er, igjen, havnet bak i lekser når det gjelder de kommunale prioriteringene.

VET LOKALPOLITIKERNE AT INNBYGGERE MED UTVIKLINGSHEMNING BLIR DISKRIMINERT?

Jeg har selv sittet i bystyret i Haugesund kommune. Som politiker liker jeg å tro og nærmest forutsetter at de saker jeg får forelagt er grundig belyst, at tjenestene kommunen gir er forsvarlige, og at lovverket følges. Dette er ikke alltid tilfelle, som belyst ovenfor.

Det kan være at opplysninger bevisst eller ubevisst holdes tilbake. Dette kan skyldes frykt for at budsjettet ellers vil bli sprengt. Enda viktigere tror jeg det er at kommunene generelt har en dårlig ytringskultur.

YTRINGSFRIHET

Ytringsfrihet handler om retten til å kunne ytre seg fritt og motta informasjon uten å frykte represalier. Dette ifølge leder av Ytringsfrihetskommisjonen, Kjersti Løken Stavrum. Ytringsfrihet står sentralt i vårt lovverk. «Ytringsfridom skal det vere.» Dette står i grunnlovens §100. Helsepersonell har plikt etter Helsepersonellovens §17 til å gi opplysninger til tilsynsmyndighet om forhold som kan medføre fare for pasienters eller brukeres sikkerhet. Det er helt naturlig at Helsepersonelloven har en slik bestemmelse. Det er nødvendig for å bidra til sikkerhet for pasienter og kvalitet i Helse- og omsorgstjenesten. Det har også betydning for tilliten til helsepersonell og andre som yter helsehjelp.

Jeg skulle ønske at det var like tydelige varslingsbestemmelser i andre særlover.

Ansatte kan havne i en lojalitetskonflikt når kritikkverdige situasjoner blir avdekket. Blir du som forelder informert dersom barnet ditt får spesialundervisning av ikke kvalifisert lærer? Blir du informert om uønskede hendelser i barnehagen, skolen, leiligheten eller på dagsenteret? Ikke alle våre barn kan eller vil fortelle selv, og vi er som pårørende avhengige av en viss åpenhetskultur. Det er ikke alltid at slik åpenhetskultur finnes. Det undergraver tilliten. Denne fortielsen kan skyldes likegyldighet, men også frykt for gjengjeldelse.

Også pårørende kan tie i frykt for gjengjeldelse. Når frykten er at ditt barn kan bli rammet med dårligere tjenester dersom du varslar, velger du gjerne å tie.

Det har den siste tiden vært stor oppmerksomhet rundt Hurtigrutens omdømme. Årsaken til havariet skyldes en elendig

åpenhetskultur, fortielse og munnkurv. Pressens oppmerksomhet skyldes sannsynligvis de skadelige samfunnskonskvensene med fare for folks helse, arbeidsplasser og for turistnæringen. Jeg etterlyser en tilsvarende oppmerksomhet fra pressen når det gjelder ytringskulturen i offentlig sektor, spesielt innen helse, omsorg og opplæring. Ansatte, funksjonshemmede, pasienter og pårørende tør ikke ytre seg om kritikkverdige forhold. Også dette har store konsekvenser for folks velferd og helse med store kostnader for samfunnet. Den erfaring som funksjonshemmede, pasienter, pårørende og ansatte har når ikke frem til lokalpolitikere som skal foreta prioriteringer innenfor strenge rammer.

Disse utfordringene må formidles til Ytringsfrihetskommisjonen som er i arbeid.

«Endelig er dagen her, og jeg er pyntet og klar for konfirmasjon. Pappa er stolt!»

I Uloba er det du eller en nærstående som bestemmer **hvem** som skal assistere deg, **hva** assistenten skal gjøre, **hvor** og **når** assistansen skal finne sted.

Ulobas BPA er skapt av oss som har behov for assistanse og er vår måte å organisere hverdagen vår på. Vil du vite mer om BPA ta kontakt med oss på telefon: 32 20 59 10 så hjelper vi deg videre!

For mer informasjon se våre nettsider: www.uloba.no

ULOPA
INDEPENDENT LIVING | NORGE

Opplæring og den norske skolen er stadig et omdiskutert tema i norsk politikk og samfunnsliv. Denne forsommeren har NFU brukt mye tid på å kommentere et forslag til ny opplæringslov.

Ny opplæringslov på høring

TEKST: Monica Sæbø Tøllefsen

FOTO: NFUs billedarkiv

Det er opplæringsloven fra 1998 som regulerer barne-, ungdom- og den videregående skole. Høsten 2017 oppnevnte regjeringen et utvalg som skulle gjennomgå denne loven. I desember 2019 avga utvalget en NOU (som står for Norges offentlige utredninger). Slike NOU-er danner ofte grunnlaget for nye lover eller lovendringer.

Hver gang det kommer et forslag om nye lover eller lovendringer, så kan hvem som helst – privatpersoner, organisasjoner og ulike offentlige instanser – uttale seg om forslaget vil gi gode eller dårlige konsekvenser. Det kalles at et lovforslag er ute på høring. NFU har selv sagt skrevet høringssvar til forslaget om ny opplæringslov.

NOU-en om ny opplæringslov er en stor bok på 810 sider. Det er i overkant av 670 personer, organisasjoner og offentlige instanser som har uttalt seg om lovforslaget. NFU valgte å konsentrere seg om noen punkter vi anser som svært viktige for mennesker med utviklingshemning og deres pårørende.

NFUS OVERORDNEDE BEKYMNINGER

Vi reagerer blant annet på at utvalget ikke har nevnt forholdet til Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som Norge ratifiserte i 2013. Konvensjonen er bindende for Norge. Da må lovgiver vurdere om konvensjonen innebærer at noen regler eller ordninger må endres.

Vi er enige i at dagens lov er rotete for dem som skal bruke den. Det er mange viktige regler som ikke står i loven, og det er mange regler som står flere steder.

Utvalget har vært flinke til å systematisere bestemmelsene, selv om vi ikke er enige i akkurat hva som står i dem.

Utvalget har lagt svært stor vekt på det kommunale selvstyret. Det betyr at kommunens økonomi kan få stor vekt når skolehverdagen til elevene bestemmes. Dette går særlig utover elever med utviklingshemning, blant annet fordi spesialpedagoger og assistenter er dyrt å lønne. NFU er sterkt kritiske til at det kommunale selvstyret skal styrkes på bekostning av individuelle rettigheter.

MONICA SÆBØ TØLLEFSEN er juridisk rådgiver i NFU. (Foto: Pia Ribsskog)

SPESIALUNDERVISNING

I høringssuttalelsen vår har vi skrevet mye om ordningen med spesialundervisning. Vi mener blant annet at opplæringsloven bør inneholde krav til læreplanene, som skal gjelde alle elever – også de som mottar spesialundervisning. Mange elever med utviklingshemning som mottar spesialundervisning er i realiteten helt fritatt fra alle læreplaners faglige målsetninger. Det betyr at manges individuelle opplæringsplan har lite å gjøre med den studieretningen de har valgt. Det må være testing, karaktersetning og lære-

bøker for elever som mottar spesialundervisning også. På den måten vil flere få utnyttet sitt potensiale for læring, og vil få vitnemål som viser hva de faktisk kan.

Utvalget anerkjenner at økonomi ofte er en ikke-uttalt begrunnelse for hvorfor mange elever med utviklingshemning ikke får tilstrekkelig undervisning. NFU opplever at rettighetene til elever med utviklingshemning blir uthulet av kommunenes og skolenes økonomiske prioritering. Derfor er det et paradoks at utvalget vil styrke det kommunale selvstyret ytterligere.

Utvalget foreslår å ikke videreføre retten til alternativ supplerende kommunikasjon (ASK). Dette mener utvalget at man allerede har en rett til, ved at man har rett til spesialundervisning og undervisning som er tilrettelagt den enkelte elev. Utvalget mener at dersom behovet for ASK er der, har man en rett til dette gjennom de generelle reglene til spesialundervisning. Dette er NFU sterkt kritisk til. Vi er redd for at når en rettighet fjernes fra loven vil det bety at færre elever får vedtak om ASK.

Utvalget skriver at PP-tjenesten ikke lenger skal avsi sakkyndig rapport for elever som trenger personlig assistanse og fysisk tilrettelegging. For mange elever er det gråsoner mellom hva som er bare personlig assistanse og bare fysisk tilrettelegging, og de som trenger tilrettelagt undervisning eller spesialundervisning. Derfor er NFU skeptiske til at store grupper av elever ikke lenger vil få en sakkyndig rapport fra PP-tjenesten.

Videre mener utvalget at siden PP-tjenesten ikke lenger skal avsi sakkyndig rapport for de som trenger fysisk tilrettelegging og personlig assistanse, vil PP-tjenesten få tid og personale som kan jobbe med andre ting. Derfor mener utvalget at PP-tjenesten også skal arbeide tettere med skolen, ved å drive kompetanse- og organisasjonsutvikling. NFU mener at denne tanken er god, men at det da må ansettes flere med bredere faglig kompetanse enn de som jobber i PP-tjenesten i dag.

FLERE TEMAER VI HAR KOMMENTERT

Vi mener også at lærekandidatordningen må styrkes og kommuniseres bedre til både arbeidsgivere og NAV. I dag finnes det mange mennesker med utviklingshemning som har fått vitnemål i sine yrkesfag, uten at det finnes arbeidsplasser til dem i yrkene sine. Arbeid er viktig for å være en del av samfunnet, og her har Norge en lang vei å gå.

Det foregår mye tvangsbruk i skolen i dag, uten at dette er regulert. Tvangsbruk i skolen er foreslått regulert i 20 år, men fortsatt har ikke dette blitt utredet. Utvalget foreslår tvangsregler tilsvarende de vi kjenner fra helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9, inn i opplæringsloven. NFU mener at tvangsbruk må utredes nøye før det vedtas inn i loven, og vurderes opp mot rettighetene i konvensjonen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og andre menneskerettigheter.

Ikke minst mener vi at plikten til samarbeid mellom skole og andre velferdsordninger må bestå og styrkes. Det er nødvendig for å unngå at elever med utviklingshemning ikke blir avhengige av at foreldrene må kjempe for dem. De ulike instansene må snakke sammen.

Vi har også kommentert temaene utsatt skolestart, skolemiljø, ekstra år med grunnskoleopplæring, ekstra år i den videregående skolen, klageadgang og klageinstans. Høringsuttalelsen ligger på NFUs hjemmesider under Dette-gjør-vi/Interessepolitikk/Høringer/.

På egne bein

På linja Friluftsliv/Bu og fritid får du:
Bu- og arbeidstrening, turdagar, fjelltur, skitur, fisketurar, segltur og mykje meir.

Søk plass på friluftslivskulen.no

NORDFJORD
folkehøgskule

Sjelden diagnose?

FRAMBU er en del av Nasjonal kompetanse-tjeneste for sjeldne diagnoser. Vi formidler kunnskap om sjeldne diagnoser til personer med diagnose, pårørende og tjenesteytere. De fleste av tjenestene våre er gratis. Det trengs ingen henvisning for å ta kontakt.

På grunn av koronasituasjonen, vil mange av kursene og tjenestene våre bli tilbudt digitalt fremover. Se oppdatert oversikt på frambu.no/kurskalender.

Se frambu.no for nærmere informasjon om diagnosene vi jobber med, aktuelle tema og hvordan Frambu kan bistå personer med en sjelden diagnose, pårørende og fagpersoner.

FRAMBU senter for sjeldne diagnoser
► info@frambu.no ► www.frambu.no

NFU Vågå takker

Vergene i Vågå og NFU Vågå lokallag vil gjerne rette en takk til enkeltpersoner og lag som har bidratt økonomisk til å dekke utgiftene til rettsaken mot tvangsflytting av beboerne i Moavegen. Det var Vågå kommune som gikk til rettsak da vergene protesterte på flyttingen av de tre leietakerne. Dessverre tapte vi saken.

Men det viser seg rundt omkring i landet at mange kommuner prøver seg på tvangsflytting av personer som trenger noen til å stå opp for seg. Foreløpig er ikke flyttingen gjennomført, bl.a. pga. korona-epidemien.

NFU Vågå lokallag
v/ Marie Kongsli Kleiven
Leder

Viktig avgjørelse i Diskrimineringsnemnda

AV: Jens Petter Gitlesen

Å innføre spesielle besøksrestriksjoner i bofellesskap er diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne, fastslår Diskrimineringsnemnda.

Saken gjelder en person med egen leilighet i bofellesskap hvor det ble innført besøksforbud fra 12. mars til 11. mai 2020. Etter dette har han bare hatt adgang til å få besøk fra sine foreldre, og bare når ansatte er til stede i boligen. Søsknen ble nektet adgang. Foreldrene fikk komme på besøk to ganger i uken, om de kom hver for seg, eller en gang i uken om de kommer sammen. Begrensningen i besøk var begrunnet i smittevern hensyn. Etter en oppmykning i adgangen til å få besøk i sommer, har vedkommende nå adgang til å få besøk utendørs når personalet er til stede under besøkene.

Nemnda påla bofellesskapet å endre besøksrestriksjonene i samsvarende med Folkehelseinstituttets retningslinjer.

www.camphill.no

LANDSBYENE MED Plass FOR ALLE

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfellesskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiring og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE

Endelig «hjemme» igjen

Den 1. september var min første arbeidsdag som daglig leder i SAFO. I går fikk jeg nøkkelkort med navnet mitt, Janne Skei. Kortet er et synlig bevis på at jeg nå endelig har startet i den jobben jeg i flere måneder har sett frem til å ta fatt på.

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

- Jeg gleder meg til å være en del av SAFOs likestillingskamp.

Det er godt å være tilbake i funksjonshemmedes organisasjoner. Da jeg sluttet i Norges Handikapforbund i april i 2013, hadde jeg jobbet i organisasjonen i nesten 22 år. Årene ga meg mulighet til å være med på mange spennende og utviklende reiser, der ikke minst funksjonshemmedes likestillingskamp stod i fokus. Da jeg i 2016 skulle finne et tema for min masteroppgave var jeg ikke i øyeblikket i tvil om at ikke-diskriminering og likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse skulle være min ledestjerne.

Mennesker med funksjonsnedsettelse diskrimineres på alle livets områder, og likestilling må gjelde overalt. Problemet var ikke å finne et likestillingstema, men hva jeg skulle velge! Til slutt var det trenden med de stadig større bofellesskapene som «stakk av med seieren». Mange kommuner bruker konsulenter til å se på egen organisering og økonomi. Det opprørte meg å se hvor mange av konsulentenes rapporter som konkluderte med å gi råd til kommunene om å samlokalisere mennesker med funksjonsnedsettelse i større enheter. Begrunnelsen var alltid økonomi.

Listen over utfordringer i kampen for likestilling er lang. Mangel på god og fleksibel assistanse i dagligliv, på skole og i jobb, manglende tolketjenester, barrierer i fysiske omgivelser og digitale verktøy og programmer som utestenger, manglende tilgang på nødvendig tilrettelegging og på informasjon. Alt er eksempler på hvordan hverdagen byr på utmattende, utestengende og mange ganger nedverdiggende opplevelser og utfordringer i hverdagen for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Jeg gleder meg til å bli en del av denne viktige kampen, og det store engasjementet som finnes i våre organisasjoner. Jeg gleder meg, til å møte igjen gamle og nye bekjente både internt i SAFO i samarbeid og dialog med FNDB, NFU og NHF, men også til å kommunisere med organisasjoner, tillitsvalgte og ansatte utenfor SAFO. Målet om likeverd og likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne er vår visjon. I det arbeidet er gamle og nye alliansepartnere hjertelig velkommen.

Rett til tilrettelagt transport

For dem som ikke kan benytte offentlig transport, finnes ordninger med tilrettelagt transport. I mange fylker har ordningen vært begrenset til bestemte diagnoser. Slike vilkår er diskriminerende og bør ikke aksepteres.

AV: Jens Petter Gitlesen

Det finnes to ordninger som kan sikre dør til dør-transport for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Begge ordningene ligger under fylkeskommunen:

- Den ene ordningen blir ofte kalt for **TT-ordningen**, og er et tilbud til personer som på grunn av forflytningshemning har store vansker med å benytte ordinær kollektiv transport.
- Den **utvidede TT-ordningen** er for brukere med særskilte behov. Fra de statlige retningslinjene kan en lese:

«Formålet med ordningen er å tilby brukere med særlige behov, dvs. rullestolbrukere og blinde/svaksynte, flere TT-reiser enn de ellers ville fått gjennom de fylkeskommunale ordningene. Sammen med fylkeskommunenes TT-tilbud er målsettingen å sikre disse brukerne et reisetilbud på til sammen 200 enkeltreiser per år».

Når ordningen synes reservert for rullestolbrukere og blinde/svaksynte, så kommer det av uheldig bruker-involvering fra samferdselsdepartementets side. Kun Blindeforbundet, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og Handikapforbundet ble involvert i utarbeidelsen av ordningen.

NFU har gode holdepunkter for å si at mennesker med utviklingshemning på en diskriminerende måte er

blitt nektet TT-ordningene. Flere lokale retningslinjer har vært diskriminerende. Like diskriminerende er de statlige retningslinjene for den utvidede TT-ordningen som kom i 2018, hvor bruk av rullestol eller synsvansker er et vilkår for ordningen.

I en sak fra Bodø, viste det seg at det var ulike inntektsgrenser for TT-ordningen for ulike funksjonsnedsettelse. Personer med utviklingshemning er også nektet utvidet TT-ordning med henvisning til statlige retningslinjer, som sier at ordningen er forbeholdt personer med syns- eller bevegelseshemning.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda behandlet en sak av denne typen i 2014 og fant det diskriminerende å vektlegge type funksjonshemning. Det er graden av funksjonsnedsettelse med tanke på å benytte kollektivtransport, som burde være avgjørende.

Flere fylkeskommuner har i dag etablert nye ikke-diskriminerende regler i form av forskrift.

Mennesker med utviklingshemning som mener at de faller innenfor TT-ordningen eller den utvidede TT-ordningen bør søke og påklage eventuelle avslag. Blir avslaget stående, bør en vurdere å bringe saken inn for Diskrimineringsnemnda.

Ønsker noen å få saken vurdert med hensyn til klage til Diskrimineringsnemnda, ta kontakt med NFU sentralt.

Statens undersøkelses- kommisjon for helse- og omsorgstjenesten

AV: Jens Petter Gitlesen
FOTO: Nathalie Sæther

Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom) har som oppgave å granske svært alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenestene, og dra lærdom fra slike hendelser slik at man for fremtiden kan unngå at slike hendelser gjentar seg.

Ukom gjennomgår flere hundre varsler hvert år

Under det lange navnet Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten, finner vi en ny offentlig instans som skal granske alvorlige hendelser i helse- og omsorgsvirksomheten. Fordi navnet er så langt, så vil nok de fleste angi instansen som Ukom, forkortelsen av navnet.

Ukom har egen nettside som viser hva Ukom skal gjøre, hva de har gjort og hvem de er. Men det er ikke bare nettsiden som forteller hva Ukom skal gjøre. Det er faktisk en egen lov som forteller hva de skal gjøre.

For bedre å forstå hva Ukom er og hvordan de kan være av interesse for mennesker med utviklingshemning, så ble Ukoms direktør, Pål Iden, stilt noen spørsmål:

- Ukom skal granske alvorlige hendelser i helse- og omsorgsvirksomheten. Mye alvorlig skjer hele tiden. Noe er alvorlig, og annet er veldig alvorlig. Hvor alvorlig må en hendelse være hvis det skal være aktuelt for Ukom å gjennomgå hendelsen?

- Vi går først og fremst inn i saker som dreier seg om dødsfall eller svært alvorlig pasientskade. Det er slike hendelser vi skal bidra til å forebygge. Ukom ønsker å plukke ut hendelser som kunne skjedd hvor som helst og hvor alle kan ha noe å lære, sier Pål Iden.

TRENGER VI UKOM?

- Vi har allerede mange instanser som har ansvaret for at omsorgstjenestene skal være gode, slik at vi ikke får alvorlige hendelser. Både kommunene og sykehusene har et ansvar for å sikre gode tjenester og god behandling. Fylkesmannen og Helsetilsynet har et ansvar. I alvorlige tilfeller kan også politiet komme inn med etterforskning og eventuell tiltale. Hvorfor trenger vi Ukom?

- Ukom har som oppdrag å gå dypere inn i de alvorligste hendelsene og se disse hendelsene i sammenheng med hverandre. Vi skal ikke bare se på hva som skjedde der og da, men vurdere bakgrunnsfaktorer. Bakgrunnsfaktorer som påvirker helsehjelpen kan være lovverk, fagkunnskap, organisering, prioritering, kontrollsystemer eller ressurser. Ukom-undersøkelser

vil også gå mye tettere inn på pasientens og de pårørendes historie, for å ta lærdom av denne.

- Det er mange pasienter. Eldreomsorgen er omfattende og svært mange mottar kommunale omsorgstjenester. Mennesker med utviklingshemning er en lite gruppe som ofte er svært avhengig av tjenester gjennom hele livet. Vi er en såpass liten gruppe at vi ofte glemmes. Hvordan vil Ukom sikre at tjenester til mennesker med utviklingshemning er i fokus?

- Ukom vil ha særlig oppmerksomhet på tjenester til pasienter som trenger hjelp mest, og som er avhengig av trygg og tilrettelagt helsehjelp. Mennesker med utviklingshemning er spesielt avhengig av godt planlagte og koordinerte helse- og omsorgstjenester. Dette gjør at tjenester rettet mot mennesker med utviklingshemning vil være særlig aktuelt for Ukom å se på.

ALVORLIGE HENDELSER

- Hvorfor er det viktig å gjennomgå alvorlige hendelser?

- Det er alltid noe å lære av det som går galt. Ved å gå i dypet på disse hendelsene, og lære av dem, kan vi forebygge nye hendelser og gjøre tjenestene tryggere. Dessuten har pasienter og pårørende også et behov for å få vite hva som har gått galt.

- Hvordan kan en komme i kontakt med Ukom og varsle om alvorlige hendelser?

- Både kommuner og sykehus er pålagt å varsle myndighetene om alvorlige pasientskader og hendelser. Ukom mottar disse varslene. I tillegg kan hvem som helst gå inn på vår hjemmeside og varsle oss gjennom en trygg kanal.

- Hvem henvender seg til Ukom og hvordan fanger dere opp sakene som dere gransker?

- Vi får henvendelser fra pårørende, pasienter og helsepersonell fra hele landet. Vi fanger også opp viktige tema fra media og bekymringer som formidles gjennom dialog med fagmiljø eller brukerorganisasjoner.

UKOMS DIREKTØR PÅL IDEN har selv en bred bakgrunn som praktiserende lege, fylkeslege og assisterende fagdirektør i Helse Vest.

FLERE HUNDRE VARSLER

- Hvor mange alvorlige hendelser har Ukom kapasitet til å gjennomgå per år?

- Vi gjennomgår flere hundre varsler hvert år for å finne viktige tema eller spørsmål som vi skal gå inn i med en undersøkelse. Bare et fåtall av hendelsene blir brukt i selve rapportene for å belyse et bestemt tema for læring. Alle varslene vi mottar, går likevel inn i den kunnskapen som vi bruker i våre rapporter. Ofte vil rapportene våre bygge på flere hendelser og gjentatte varsler rundt liknende problem.

- Den første rapporten fra Ukom omhandlet en ung kvinne med utviklingshemning og psykiske lidelser, som døde mens hun var under behandling for sine psykiske lidelser. Hva kan en lære fra den saken og hvem bør lære noe av den saken?

- Saken retter seg først og fremst mot institusjoner innen psykisk helsevern. Rapporten inneholder mange læringspunkter, og jeg vil mene at de fleste av disse kan ha stor verdi også for andre tjenesteområder som gir hjelp til særlig sårbare mennesker. Noen av læringspunktene er:

- Det er viktig med individuell tilpassing av behandlingen, særlig hos personer som er spesielt sårbare, eller som er i en særlig sårbar fase
- Lokalene må være egnet for sårbare mennesker med stort behov for trygghet og som er spesielt følsomme for støy, uforutsigbarhet og uro. Lokalene i seg selv bidrar til om behandlingen er omsorgsfull og verdig
- Avdelinger bør jevnlig invitere pårørende eller tidligere pasienter på befaring i lokalene med spørsmålet: Er dette et godt sted å være?
- Somatisk kompetanse må være på plass også på avdelinger som behandler pasienter med psykisk lidelse. Fysisk og mental helse henger sammen.
- Det er viktig med somatisk overvåking av pasienter som behandles med sterke medisiner i kombinasjon, også i psykisk helsevern
- Ulike yrkesgrupper må samarbeide tett om felles mål det er viktig å styre bemanningen slik at behandlere og miljøpersonale blir stabile rundt den enkelte pasient
- Det er viktig å styre bemanningen slik at behandlere og miljøpersonale blir stabile rundt den enkelte pasient
- Ledere må involvere seg og sørge for refleksjon rundt behandlingstiltak og lokal behandlingskultur

Direktør Pål Iden synes også å ha fulgt prinsippet om ulike yrkesgrupper som må jobbe tett om felles mål i Ukoms rekrutteringspolitikk. Blant dem som jobber i Ukom, finner vi et bredt spekter av fagfolk, blant annet leger og sykepleiere med ulik spesialitet, vernepleier, sosiolog, psykolog, statsviter og jurist.

Det å unngå alvorlige hendelser er et viktig kjennetegn med gode tjenester. Rapportene fra Ukom vil kunne gi et godt faglig grunnlag for å bidra til gode tjenester, også for mennesker med utviklingshemning.

Har du utviklings og vil snakke med bestemme selv?

Da vil vi høre fra deg!

Likestillings- og diskrimineringsombudet jobber for at alle skal bli behandlet rettfærdig og ha like rettigheter og muligheter. Nå har vi et prosjekt om personer med utviklingshemnings rett til å bestemme selv, og trenger å snakke med mennesker som vil dele sine erfaringer.

ER DU EN AV DEM VI SER ETTER?

Vi ønsker å intervju deg om selvbestemmelse, hva du trenger hjelp til, hvordan det er å ha verge, og hva slags støtte du får til å ta avgjørelser og gjøre de tingene som er viktige for deg.

KRAV FOR Å DELTA

Du må ha utviklingshemning, du må ha verge, og du må være over 18 år. Du må også kunne møte oss i løpet av oktober eller november. Du kan ha med deg en person du stoler på og som kjenner deg godt på intervjuene. Samtalen vil vare i cirka to timer.

For mer informasjon, og for å melde din interesse for prosjektet, ta kontakt innen 14. oktober.

Kontaktperson er:

Kjersti Skarstad, prosjektleder

E-post: kjersti.skarstad@ldo.no

Tlf. 23 15 73 00

Illustrasjonsfoto: Istock

hemning
oss om å

*Selv om jeg ikke sier noe,
kan jeg ha noe å si...*

JAG Assistanse AS er BPA-leverandør for barn og voksne med ulike funksjonsnedsettelse, hvorav en kan være en kognitiv funksjonsnedsettelse.

JAGs konsept retter seg spesielt mot de som trenger assistanse i arbeidslederrollen, og har særlig kompetanse på dette området.

JAG bygger sitt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling. Vi har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse. JAG er medlem av European Network for Independent Living (ENIL).

Ta kontakt for mer informasjon om hvordan vi kan skreddersy din BPA.

*Med BPA kan alle bo
hvor og med hvem de vil!*

JAG
Jeg - Assistanse - Godt liv

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

FRAMskolen

på Vallersund Gård

utlevede.no • Foto: Karin Størseth

vallersund.camhill.no/framskolen

Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming

Et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Nå med Fatbikehjul og trommelbrems

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

Multivogn

Al-trac

**Nå med
hjelpemotor**

www.aktiv-hjelpemidler.no

www.aktivhjelpemidler.com

Inkluderende opplæring for barn som krever mye tilrettelegging og oppfølging

Laget rundt barnet er en fagbok som bør være aktuell for studenter og yrkesutøvere innenfor området. Men det kreves ikke fagbakgrunn for å lese boken.

AV: Jens Petter Gitlesen

LAGET RUNDT BARNET er en bok av det sjeldne slaget. Boken er skrevet av Herlaug Hjelmbrække som er utdannet både som vernepleier og pedagog. Gjennom en lang yrkeskarriere som spesialrådgiver i Statped, har Herlaug Hjelmbrække jobbet med å etablere gode og inkluderende opplæringsstilbud til de barn og unge som er avhengig av omfattende tilrettelegging og bistand fra ulike profesjoner.

Flere forhold gjør boken spesiell. Det finnes lite litteratur knyttet til barnehage og skole som omhandler barn og elever med svært omfattende funksjonsnedsettelse, alvorlig sykdom og tilstander som gradvis forverrer seg. Elevgruppen som det fokuseres på, krever såpass mye tilrettelegging og oppfølging at koordineringen av ulike instanser kan bli en stor utfordring i seg selv. Boken er spesiell i den forstand at den har et sterkt fokus på barnets og elevens opplæring i deltakelse i en inkluderende barnehage og skole. Helheten dominerer over enkeltferdigheter som opplæring ofte reduseres til.

TEORI ER Å FORSTÅ

Kapittel 1 har tittelen «Teoretisk bakgrunn», men innholdet er fritt for krevende teoretiske utledninger og andre akademiske øvelser. Herlaug Hjelmbrække har noen grunnleggende betraktninger om hvordan en bør betrakte opplæring av barn med svært store behov for bistand og tilrettelegging. I kapittel 1 viser hun oss hvilke kunnskapsknagger hun jobber ut i fra. Hun viser hvordan hennes egen forståelse kan knyttes til veletablert litteratur på feltet. De grunnleggende pedagogiske betraktningene er slike som gjelder alle barn og elever, både dem med og dem uten funksjonsnedsettelse. Det er ikke bare læreren som lærer barnet. Barnet lærer av alt rundt seg og alt som barnet har med å gjøre. Pedagogen legger til rette, støtter opp, organiserer og finner ut hvordan en best mulig kan legge til rette for god læring.

Kapittel 2 er en fem siders beskrivelse av datagrunnlaget, informasjoner og lignende. Slik informasjon er nok mest relevant for forskere eller fagfolk som vil vurdere boken. For pårørende som ønsker

å få informasjon med tanke på egne barn, vil det å bla forbi kapittel 2 ikke medføre et nevneverdig tap.

TRE ELEVER

Kjernen i boken er kapitlene 3 til 5. I kapittel 3 møter en Hans-Kristian som skal begynne på skolen og en rektor som ikke vet hva som bør eller kan gjøres for at Hans-Kristian skal trives og få en god skolegang innenfor lovens rammer. Tittelen på boken kan en forstå når en ser på de involverte i skolegangen til Hans-Kristian. Det var rektor, mor til Hans-Kristian, kontaktlærer, vernepleier, barne- og ungdomsarbeider, PP-rådgiver, kommunal fysioterapeut, spesialpedagog, helsesykepleier og Statped. Kapittelet beskriver hva som ble gjort for å skape en god skolegang. Tiltakene begrunnes og en kan finne igjen betraktningene som ble omtalt i kapittel 1.

Kapittel 4 handler om Henning fra tidlig i barnehagen. Kapittel 5 om barnehage og skole for Lillian. Kapitlene er ulike i den forstand at de tre barna var forskjellige, både med hensyn til utvikling, interesser, funksjonsnedsettelse, sykdom og andre konkrete forhold. Kapitlene er like i den forstand at både

Hans-Kristian, Henning og Lillian var avhengig av mange personer og bredt sammensatt kompetanse for å få et godt opplærings-tilbud. Kapitlene 3 til 5 er også like på den måten at den grunnleggende forståelsen som presenteres i kapittel 1, tilpasses og anvendes hver av elevene i den situasjonen som elevene er i.

KORTE LIV HAR OGSÅ VERDI

Hans-Kristian døde mens han gikk i grunnskolen. Både Henning og Lillian hadde diagnoser som medførte at de fikk større funksjonsnedsettelse med tiden. En god og motiverende skole er viktig for elever med høy forventet levealder. Da er det vel så viktig å sikre at de som kanskje ikke overlever skolegangen også får ta del i nyttige og positive opplevelsene.

BOKEN KAN BESTILLES via universitetsforlaget.no

BUTIKK

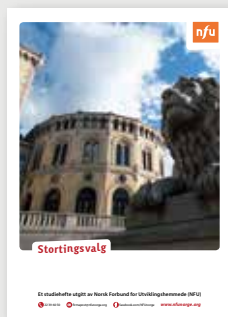
Alle kurshefter 50,- kr per hefte.

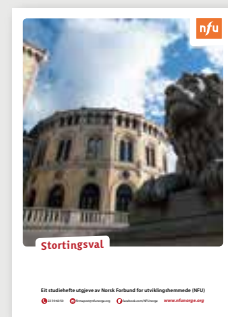
Om tro og livssyn

Fra foreldrehjem til eget hjem

Stortingsvalg (bokmål)

Stortingsval (nynorsk)

NFU - en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet (nynorsk)

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Kurshefte Kommunevalg (bokmål). Kr 50,-

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Kursbevis kr 10,-

LAST NED!

Boken «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Kursmappe kr 25,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Velg
miljøvennlig,
dropp plast-
posen!
Handlenett
kr 50,-

Penner, per stk. kr 10,-

Midjeveske kr. 75,-

Pins kr 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Tallerken (porselen) kr 150,-

Krus (porselen) kr 200,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Fra foreldrehjem til eget hjem
- Kurshefte: Stortingsvalg (bokmål)
- Kurshefte: Stortingsval (nynorsk)
- Kurshefte: NFU – en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Vi og samfunnet (nynorsk)
- Kurshefte: Tillitsvalgt i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Kommunevalg (bokmål)
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kurshefte: Veileder til kurslærer
- Kurshefte: Seksualitet og samliv
- Kurshefte: Kroppen min og følelsene mine
- Kursbevis
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Kursmappe
- Klistremerker
- Refleksbånd
- Penn
- Multilue / bøff (rød)
- Multilue / bøff (oransje)
- Pølsebag
- Handlenett
- Midjeveske
- Pins
- Tallerken (porselen)
- Krus

Navn: _____

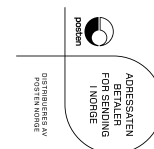
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via **telefon 22 39 60 50**, e-postadresse **post@nfunorge.org** eller bruk nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

Bestill abonnement

Bladet kommer ut med 5 numre i året. Abonnementet løper fra registreringsdatoen. Pris kr. 400,-. Klipp ut og send inn. Abonnement kan også bestilles på mail: post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0028 Oslo

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Mobil / telefon: _____

Signatur: _____

Vil du annonsere i Samfunn for alle?

Ta kontakt med vår annonseselger:

Salgs Forum AS

post@salgs-forum.no

www.salgs-forum.no

Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.

- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
Varekataloger og brosjyrer.

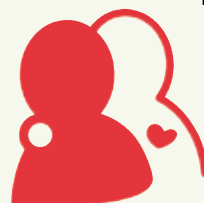

Sjef i eget liv!

BPA Nord tilbyr
alle **retten** til et aktivt og
selvstendig liv
Nordland, Troms og Finnmark

Ta kontakt på 406 22 364 • post@bpa-nord.no
www.bpa-nord.no

**BPA
NORD**

En del av Helsepartner Nord-Norge

- en del av Privat Omsorg Nord

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

NESTLEDER
Torill Vagstad
40 28 83 07
torill.vagstad@gmail.com

Geir Tore Søreide
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

Camilla Hopen
camillahopen@yahoo.no

Karen Hultgren Olsen
91 59 30 67
karenhultgren@gmail.com

Ninni Bakke Tornes
90 06 35 24
ninni.b.tornes@live.no

Evy Utne Knutsen
48 15 41 96
evy.knutsen@bkkfiber.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
v/ Tove-Britt Henriksen
Ignaveien 131
1912 Enebakk
64 92 62 53 / 908 39 380
tove.henriksen@tusker.no

NFU Østfold Regionlag
v/ Kirsten Viskum
Løvetannveien 28
1850 Mysen
414 61 914
kviskum@gmail.com

NFU Hedmark Fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
464 09 707
eid24@outlook.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/ Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 Lillehammer
976 94 452
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
v/ Birgitte Boldvik
Jens Bjelkesgate 41 A
0578 Oslo
938 90 671
birgitte.boldvik@gmail.com

**NFU Vestfold og
Telemark Fylkeslag**
v/ Øivind Jensen
Vearveien 4
3173 Vear
909 19 810
nfu.vf@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/ Anders Haslestad
Molandsveien 1450
4849 Arendal
976 01 658
anders.haslestad47@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/ Stian Brødsjø
Møllevannsveien 32
4616 Kristiansand S
930 44 855
stian@soh.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Hillevågsveien 100
4016 Stavanger
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
v/ Kai Esten Dale
Reio 15
5208 Os
930 25 093
kai.esten.dale@knett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/ Gry Sætre
Angedalsvegen 107
6810 Førde
909 49 316
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
v/ Astrid Andersen
Varleiteråsa 10
6065 Ulsteinvik
909 80 350
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag Fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
74 21 23 08 / 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 Bodø
75 52 40 48 / 917 24 708
bpriesem@online.no

NFU Troms Fylkeslag
v/ Anne Marie Bakken
Dalnes, 9475 Borkenes
916 98 512
amsbakken@gmail.com

NFU Finnmark Fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Har du lyst til å gå på kurs om forskning?

NFU er opptatt av at personer med utviklingshemning skal ha samme menneskerettigheter som de som ikke har en utviklingshemning.

Det er mange forskere som mener at mennesker med utviklingshemning selv skal være med på undersøke hvordan livene deres skal være. Derfor samarbeider NFU og forskere på noen steder i Norge om å lage et kurs om forskning. Kurset planlegges sammen med personer med utviklingshemning.

På kurset kan du lære om hva forskning er og hvorfor mennesker med utviklingshemning selv skal være med. Du får lære om hvordan du kan forske. Du trenger ikke å kunne noe om forskning før du begynner på kurset.

Kurset begynner over jul og varer fram til sommeren. Det blir kurs på disse stedene: Namsos, Trondheim, Molde, Sandnes, Oslo og Fredrikstad. Det er plass til 5 personer på hver plass.

Mer informasjon kommer på NFUs Facebook-side i november og i neste Samfunn for alle.

Ta kontakt med prosjektleder May Østby om du har spørsmål: may.ostby@hiof.no

 ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemning, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Arv og testament
- Trygdeytelser
- Helsetjenester
- Vergemål
- Erstatning
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS
481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS
901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER
C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no